

DŽONAS OSBORNAS

Nepriimtini parodymai

John Osborne
INADMISSIBLE EVIDENCE
Faber and Faber. London, 1967

Verté
TOMAS VENCLOVA

VEIKĒJAI

Bilis Meitlendas
Hudsonas
Džounzas
Šerli
Džoja
Misis Garnsi
Džeinė Meitlend
Liza

PIRMASIS VEIKSMAS

Vieta, kur sapnuoja Meitlendai. Bejėgiškumo, depresijos ir ginčo nuotaika. Šio savotiško sapno scena — tuščia, lyg išmirusi advokato kontora. Rašomasis stalas, bylos, popieriai, apdulkęję oda apmušti foteliai, didelė Viktorijos stiliaus kabykla ir kontūras laukiamojo, kuriame sėdi raštininkai, sekretorės ir telefonistė. Avanscenoje — kaltinamųjų suolas; ten stovi šio sapno kalnys Bilis Meitlendai. Užpakalyje, aukštai virš laukiamojo, kaba karališkasis herbas. Priešais — žali teisėjų krėslai; ten sėdi vienas iš Jos Didenybės teisėjų. Scenos viduryje teismo sekretorius skaito kaltinamąjį aktą. Ką tik vyravo keista inertiška nuotaika, bet trys aktoriai pamažu atgyja, išnyra iš sapno miglos

SEKRETORIUS. Viljamai Henri Meitlendai, jūs esate kaltinamas neteisėtai ir piktavališkai paskelbęs ir iškėlęs viešumon, parūpinęs ir iškėlęs viešumon nedorybę, nešvankybę ir skandalą. Jūs ketinote...

BILIS. Skandalą?

TEISĖJAS. Toliau, toliau.

SEKRETORIUS. Skandalą. Jūs ketinote išniekinti ir paminti po kojom ištikimų Jos Didenybės karalienės valdinių dorovę, suvedžioti ir užnuodyti daugelio išti-

kimų Jos Didenybės valdinių protus, sukelti ir įžeibti jų geidulingas aistras ir įdiegti ištikimiesiems valdiniams nedorybę, gašlumą bei patvirkimą. Ar prisipažįstate? Kaltas ar nekaltas?

BILIS. Nekaltas.

Pauzė

SEKRETORIUS. Padėkite dešiniąją ranką ant knygos ir kartokite mano žodžius: prisiekiu visagaliu dievu...

BILIS. Prisiekiu... Jūsų Kilnybe, aš norėčiau užtikrinti.

TEISĖJAS. Puiku.

SEKRETORIUS. Jūs prisiekiate ir užtikrinate?

BILIS. Prisiekiu ir užtikrinu... (*Pauzė. Paskui kimus skubus murmesys. Retkarčiais Bilis atsikrenkščia*) Tai gi prisiekiu ir užtikrinu. Užtikrinu. Savo... Garbe? Savo tikėjimu. Tikiu... tikiu... technologinę revoliuciją, gyvybiškai svarbų, stiprėjantį, gyvybiškai svarbų, aktualių poreikį, kad būtų vis daugiau ir daugiau mokslininkų, vis daugiau mokslininkų, vis daugiau ir daugiau mokyklų ir universitetų, ir universitetų ir mokyklų; tikiu reformas, realius sprendimus, tikrai išprususių žmonių paremtus rimtomis ir moksliskomis socialinėmis studijomis, tikiu seniai pribrendusią būtinybę prisitaikyti prie skirtingų sąlygų ir iššūkių, kurių mums meta tokie staigūs pakitimai, pakitimai, staigūs pakitimai. (*Neaiškiai burba. Padrąsintas teisėjo žvilgsnio, pagyvėja*) Tikiu devyniasdešimt septynis nuošimčius, devyniasdešimt septynis, visų mokslininkų, kurie gyvena pasaulyje nuo Euklido, Pitagoro ir Archimedo laikų. Kurie, kurie gyvena ir dirba šiandien, šiandien, dabar, šiuo metu, artėjant neišvengiamai automatizacijai ir tolydžio stiprėjant reikmei, reikmei, vajėzau, reikmei sutvirtinti nūdieneį šeimą, iš naujo išrasti, išgyventi, įdiegti automobilį, keturiasdešimt milijonų iš devynio-

likos; tikiu įžvalgią, visaregę, programuotą elektroninę mokesčių skaičiavimo mašiną. Kurios, taigi, kurios atminties ir proto galia toli pranoksta bet kokio žmogaus, vargšelio, sugebėjimus. Ir visų bet kada egzistavusių kolektyvų.

Pauzė

TEISĖJAS. Na, na?

BILIS. Tikiu faktus, pirmiausia neišvengiamus faktus. Mano žmona Ana, Hadsonas, atseit, mano vyresnysis raštininkas, Džoja telefonistė, mūsų gyvenimo lygis kyla, pamečiau receptą, Džeinė, mano tėvas per senas ir čia neateis, dėkui dievui. Nacionalinis Mokslas, Mokslo Plėtojimo Taryba, Teilio Pranešimas, Neilio Pranešimas, kvailio pranešimas, numatomas penkių šimtų tūkstančių milijonų biudžetas, milijonai, skiriami tam tikslui, praktiškas ikisantuoikinių ryšių pavojus mūsų dominuojančiose aukštumose, kurios grimzta į skandalą.

TEISĖJAS. Skandalą?

BILIS. Skandalą? Tikriausiai, jūsų kilnybe. Man rodos, aš tai ir norėjau pasakyti. (*Kalba toliau*) Drąsiai ir realistiškai žiūrint į problemas, kurios yra svarbios, taigi, itin esmingos, socialinius pakitimus, pagrindines, aštriausias problemas.

TEISĖJAS. Man rodos, tai savaime suprantama.

BILIS. Norėčiau tai dar geriau suprasti.

TEISĖJAS. Puiku.

Pauzė

SEKRETORIUS. Jūsų kilnybe, aš turėjau ginti kaltinamąjį. Tačiau, ilgai taręsis su manimi ir mano gerbiaisiais bendradarbiais, jis pareiškė norą gintis pats.

TEISĖJAS. Aišku. Ar mėginote jį nuo to atkalbėti?

SEKRETORIUS. Mėginome, jūsų kilnybe. Bet jis kietas kaip titnagas.

TEISĖJAS. Misteri Meitlendai, ar jūs gerai suvokiate savo sprendimo pasekmes?

BILIS. Taip.

TEISĖJAS. Mano pareiga — perspėti jus apie sunkumus, kurie gali atsirasti, jums atsisakius mokyto advokato patarnavimų.

BILIS. Žinau. *Norėčiau*, bet niekaip negaliu.

TEISĖJAS. Ir aš jus perspėju, kad jūsų neatsaukiamas sprendimas beveik tikrai...

BILIS. Bet aš niekad nieko nesprendžiu.

TEISĖJAS. ...pastatys jus į keblią padėtį; turint omeny sudėtingą situaciją, su kuria mes susidūrėme. Net jeigu jūs, praktikuojantis advokatas, turįs, kiek suprantu, tam tikrą reputaciją ir patyrimą, be abejo, esate geriau pasirengęs gintis, negu eilinis kaltinamasis.

Bilis šypsosi

Paskutinį kartą klausiu: jūs neatsisakote savo sprendimo?

BILIS (*žiūri į sekretorių*). Neatsisakau, jūsų kilnybe.

TEISĖJAS. Puiku.

Pauzė

Toliau.

BILIS. Atleiskite?

TEISĖJAS. Kalbėkite toliau, misteri Meitlendai.

BILIS. Aš, jūsų kilnybe?

TEISĖJAS. Taip. Jūs, misteri Meitlendai.

BILIS. O ką darys jie?

TEISĖJAS. Ar jūs ginatės pats, ar ne?

BILIS. O jie? Ką jie darys?

TEISĒJAS. Misteris Džounzas, manau, bus kaltin-tojas.

SEKRETORIUS. Visiškai teisingai, jūsu kilnybe.

TEISĒJAS. Taigi. Ženkime toliau.

BILIS. Bet juk jis turėjo mane ginti.

TEISĒJAS. Misteri Meitlendai, argi mes ką tik neiš-siaiškinome, kad jūs atsisakote misterio Džounzo pa-slaugų?

BILIS. Išsiaiškinome.

TEISĒJAS. Ir kad jūs nusprendėte gintis pats?

BILIS. O kaipgi. Nusprendžiau. Bet tai būsiu ne aš.

TEISĒJAS. Ne jūs?

BILIS. Ne aš.

TEISĒJAS. Kodėl ne jūs?

BILIS. Na, vis vien. Ko gi jis nepradeda?

TEISĒJAS. Nepradeda?

BILIS. Taigi.

Pauzė

TEISĒJAS. Jūs jau pradėjote.

Bilis susimąsto

BILIS. Bet — man rodos, aš padariau kažkokią nesą-monę... Tiesa? Juk jis turi pradėti. Pats pirmasis.

Pauzė

TEISĒJAS. Teisybė. Tačiau... Jūs pradėjote, o ne jis.

BILIS. O kaipgi...

TEISĒJAS. Taip aš nusprendžiau. Galimas daiktas, sprendimas bus panaikintas ar kitaip interpretuotas, bet ne dabar ir ne čia.

BILIS. Tai koks paskutinis žodis?

TEISĒJAS. Siūlau jums pradėti.

BILIS. Juk pradėti turiu ne aš.

TEISĖJAS. Tur būt, bet jūs jau pradėjote, ir mano sprendimas visai aiškus.

BILIS (*sumišęs. Bando susikaupti*). Aš turiu; tarti; paskutinį žodį.

TEISĖJAS. Be abejo, tai paaiškės nagrinėjant jūsų bylą.

BILIS. Kokią bylą? Juk aš čia, tiesa?

TEISĖJAS. Kaip išsilavinęs ir prityręs žmogus, jūs turėtumėt suprasti, jog įstatymai tokiais atvejais dažnai būna laisvai interpretuojami.

BILIS. Kaip norite, jūsų kilnybe. Anot jūsų, tai tikriausiai nesvarbu.

TEISĖJAS. Taip. Be abejo.

BILIS. Pirmiausia...

TEISĖJAS. A?

BILIS. Ar galėčiau atsigerti vandens?

Teisėjas pamoja sekretoriui, šis pripilą stiklinę.

Bilis įsiziūri į jo veidą

Jūsų Kilnybe — kuris čia yra misteris Džounzas?

TEISĖJAS. Štai šitas. (*Truputį pyktelėjęs parodo sekretorių*)

Sekretorius paduoda stiklinę Biliui

BILIS. Labai atsiprašau. Žinot, man galva plyšta. Gal todėl čia ir atsidūriau. Tiesą pasakius, vakar vakare persigėriau. Tai yra, išgėriau ne daugiau, kaip paprastai. Kaip paprastai vakarais. Bet šiaip jau geriu atsakančiai. Atsakančiai? Aplamai, prisipažinsiu, aš alkohikas. Atseit, jeigu jau pradėjau, tai nesustoju — rimtas reikalas. Nesustoju? Beveik niekad. Viskio buteliukas — šaltu veidu. Tikriausiai taip galima širdį susigadinti. Juk sunku iš manęs išpumpuoti visą šitą velniavą ir prakeiktą smarvę ir taip toliau. Bet aš dar tvirtas.

Turiu būti. Kitaip negalėčiau. O jei *galiu*... Negaliu, atleiskit, niekaip negaliu rasti piliulių. Visada nešiojuosi kokias tris kišenaitėje. Atsiprašau.

Pauzė

Kad žinotumėt, kad žinotumėt, aš niekad be jų neinu iš namų. Baisiai gaila.

Valandėlę. Glandos, ar kaip ten vadinasi tie luitai gerklėje, rodos, ims ir perplės man kaklą. Štai ščia, tiesiog lenda laukan. Lyg marmuro skeveldros ar kokie kamšalai. Aštriomis briaunomis. Tur būt, palikau palto kišenėje. Gal policininkas malonėtų atnešti mano palta ar paieškotų kišenėje, kairėje pusėje? Arba iš vidaus? Juk tai ilgai neužtruks. Taigi. O dar čia tarsi grėžia galvą. Prie pat akių obuolių. Ir čia, ir tos skeveldros.

Pauzė

Žinau, kad tai jums nelabai įdomu, bet juk aš galėčiau gintis žymiai geriau, žymiai geriau, tai yra, galėčiau išsiteisinti, išsiteisinti. Taigi. Matyt, ir ten nėra tų piliulių. Ar tablečių, vadinkit kaip norit. Ar ne tas pats velnias? Tik man labai jų reikia, mažiausiai trijų. Kitkas negelbsti. Na, jei atlošiu galvą ir nemataruosiu į šalis, ir kalbėsiu lėtai, kaip pridera, pasitikėdamas jūsų kantrumu ir atlaidumu, jūsų kilnybe, galėsiu pradėti. Kaip nors.

TEISĖJAS. Jūs manot, kad galit kalbėti toliau?

BILIS. Berods, kitaip elgtis negaliu. Todėl pasistengsiu, jūsų kilnybe. Prašom, nemanykit, kad dėl tų smulkmenų — ir — kad aš čionai atėjau nepasirengęs. Aš visuomet to laukiau, atseit, stengiausi pasirengti visiškai rimtai.

TEISĖJAS. Na?

BILIS. Atseit. Jei. Jūsų kilnybei leidus, aš... mėginsiu kažkaip pradėti.

TEISĖJAS. Prašom.

BILIS. Pažiūrėsim, kas išeis. Nagrinėjant bylą. Tik man reikėtų atsimerkti. Vokai sulipo. Kaip kokios kriauklės. Tačiau jums tai nesvarbu. Aš pagalvosiu. (*Spaudžia akis delnais*) Aš esu Viljamas Henris Meitlendas. Trisdešimt devynerių metų, praktikuojantis advokatas ir patikėtinis Flit Čemberse, 34, R. C. 3. Tarnauju teisėtumui — jei galima pasakyti, kad advokatai tarnauja teisėtumui,— beveik dvidešimt penkerius metus. Tiesą pasakius, pradėjau dirbti šitoje kontoroje, šitame teisme, kai man buvo tik penkiolika metų. Gal net mažiau. Čia (*rodo teisėjo krėslą*) seniau sėdėdavo mano šeimininkas. Matot, aš paveldėjau jo įstaigą. Mano vyresnysis raštininkas, senis Hadsonas, jau tada dirbo senuko kontoroje. Tiesa, jis ne ką vyresnis už mane. Tik visada atrodė vyresnis. Šiaip ar taip, dabar aš jo darbdavys. Pats nežinau, kodėl pasirinkau juristo profesiją. Ko gero, be jokios ypatingos priežasties. Nei dabar, nei tada jos nesugalvojau. Gal tikėjausi, kad atsisėsiu net į teisėjo krėslą. Su mokytu advokatu. Misteriu Džounzu. Ne, aš niekad rimtai nelaikiau savęs tokiu šaunuoliu, kad derėčiau jų draugėje, tarp tų žmonių, tarp jų visų: išraudę veidai nuo golfo ir taip toliau, skambūs žaismingi balsai, ir ramūs kabinetai, ir siuvėjai, ir restoranų sąskaitos, ir Oksfordo koledžai, ir operos velniaižin kur, žodžiu, pirmieji keturi šimtai, kaip man tada atrodė. Dabar nebeatsimenu. Visada buvau vidutiniškai gabus.

TEISĖJAS. Visada buvote?

BILIS. Gabus. Tačiau *vidutiniškai* gabus, jūsų kilnybe. Iš esmės nuo pat pradžių, taip sakant, visiškas vidutiniokas. Nuo penkiolikos metų, kai pradėjau verstis

šiuo amatu. Dargi anksčiau. Anksčiau. Matot. Man tik trumpam — nors, beje, gana dažnai — šaudavo į galvą, kad viską paaikšina ta paprasta, nesudėtinga, taigi, paprasta prielaida. Žinojau, kad, norėdamas pasidaryti net menku prekybiniu patikėtiniu, — ne koku ekstra klasės vyresnioju raštininku, stambios solidžios firmos vadovu, — turiu prakaituoti, kaip pasiutęs, kad išlaikyčiau, šitą anąjį, egzaminus į Advokatų Draugiją; o čia dar lakstyk, rankiodamas testamentų kopijas, pirkimo-pardavimo aktus, nešiok arbatą ir popirusus kitiems raštinkams, gabenk vaistus telefonistei.

TEISĖJAS. Telefonistei.

BILIS. Man rodos, jų visada atsiranda, jūsų kilnybe. Mana vardu Džoja. Atseit, ta, kuri dabar dirba mano kontoroje. Anoji vadinosi Džila.

TEISĖJAS. Kas atsitiko?

BILIS. Berods, aš nukrypau į šalį, jūsų kilnybe. Ką čia veikia mano žmona? Na, žinoma, be jos neišsiseks. Ne, tai Šeila, mano buvusioji žmona. Aš net nenutuokiau, kur ji dabar. Kaip ji sužinojo? Tur būt, jos visos suuodžia tokius reikalus. Suuodžia. Aišku, ir mano senis šičia, bet aš jo nematau. Duok dieve, kad nebūtų atėjęs. Jis to visko neapkenčia. Berods, aš nukrypau į šalį, jūsų kilnybe.

TEISĖJAS (*švelniai*). Vidutiniokas?

BILIS. Taigi; bet gal apie tai ilgiau nekalbėsiu, kad nesuklaidinčiau jūsų ir kitų. Tiesiog norėjau atkreipti jūsų dėmesį.

TEISĖJAS. Mes neskubam, misterie Meitlendai.

BILIS. Tiesa, visada turėjau šiokių tokių gabumų. Bet daugiau nieko. Gana guvus protas, bet negilus, sakyčiau, kažkoks nelygus, o jūs tikriausiai nė to nepasakytumėt — gan įžūlus, ir baigta. Žmonės sakė, kad aš nuovokus, kai reikia pirkti popirusus ar ką nors įsimin-

ti — pavyzdžiui, ligi egzaminų. Sakė, kad tokia nuovoka — naudingas daiktas; gal aš jos ir neturiu, bet žinote, jūsų kilnybe, ji praverčia mūsų profesijos atstovams, kurie niekur neskuba — skuba tik vargšas su-smukęs, nusikamavęs klientas, norėdamas sužinoti, ar gaus trokštamuosius namus, ar jam pratęs kreditą, ar pavyks gauti išsiskyrimą, ar teks pusantrų metų pasėdėti, ar sumokėti baudą. Tačiau... tačiau, jūsų kilnybe. Rodos, mano atmintis šlubuoja. Tikrai šlubuoja, iš esmės beveik nieko neatsimenu. Ir tai mane jaudina. Nes aš tiesiog nesuprantu, kaip toliau dirbsiu; dabar dar susidoroju, bet palaipsniui darysis blogiau ir blogiau. *Net* darbe, o tai, be abejo, tik viena ir gal menkiausia priežastis, dėl kurios atsidūriau čionai, jūsų akivaizdoje, kaltinamųjų suole. Bet, rodos, tiek mano klientai, tiek kolegos galvoja, ar bent galvodavo, jog aš moku ryžtingai ir drąsiai apsispręsti; tam tikra prasme gal taip ir buvo. Tačiau aš visuomet jutau ir tebejuntu, kad iš prigimties esu neryžtingas. Pats matot, jūsų kilnybe. Man beveik keturiasdešimt metų, ir aš žinau: nė karto nesu taip apsisprendęs, jog paskui nesi-gailėčiau; arba įtardavau, kad sprendimas pernelyg banalus, nerimtas, apgavikiškas ir pataikūniškas, kvailo-kas ar neišradingas. Na, jūs suprantat. O jei paklausit, kodėl aš čia, turėsiu prisipažinti: aš turėsiu prisipažinti: aš beveik visą laiką gyvenau kitų sąskaita. Kitaip tiesiog negalėjau, sielos gilumoje visada jutau, kad tik todėl gyvenu ir alsuoju,— ką jau bekalbėti apie ryžtingumą ar guvų protą ir panašias man priskiriamas nesą-mones... Teisybę sakant, niekad nemokėjau net atskirti draugų nuo priešų ir nuolat iš visų jėgų, kaip man atrodė, stengdavausi susivokti. Kur draugas, o kur ne. Bet nė velnio nesupratau, nors tasai skirtumas yra, ir su-brendęs ir pra... prisigavęs į savo dabartinę vietą... Da-

bar man atrodo, kad tai dar sunkiau, visai neįmanoma. Neverta nė šnekėti. Ir be to, be to, aš visada bijojau, kad būsiu demaskuotas.

TEISĖJAS. Demaskuotas?

BILIS. Taigi.

TEISĖJAS. Kaip tai — demaskuotas?

BILIS. Atsiprašau, jūsų kilnybe. Pats nežinau. Visada buvau įsitikinęs, kad galų gale atsidursiu štai ščia, baisiai dažnai įsivaizduodavau viską — ir jus, ir advokatą štai tenai. Tenai. Ir tenai. Ir pagaliau kamerą. Krata, duokit šen laikrodį ir pinigus, nuogai nusirenkit, į pirtį, apžiūra, nuogas šaltyje, ir durys užsitrenkia už nugaros. Prašom, leiskit atsi... sėsti. Aš prastai jaučiuosi. O juk aš niekad nieko netroškau ir nenorėjau, vien tikros draugystės ir meilės malonumų, ypač moterų meilės. Geidžiau tų dviejų dalykų. Iš draugystės, ko gero, visai nieko neišėjo. Tikrai. Neišėjo. Nieko. Meilė gal ir nusišė, bet aš visą laiką teikiau, taigi, teikiau, daugiau skausmo, negu malonumo. Aš ir čia, ir čia niekam tikęs. Bet negaliu be to gyventi, negaliu užmiršti. Ir negaliu pradėti iš naujo. Aišku?

*Apatišškai sudejuoja. Scena užtemdoma. Apšviestas tik Bilis. Teisėjas ir sekretorius nesku-
bėdami nusiima perukus, nusivelka apsiaustus,
nusileidžia į kontorą ir pakabina juos ant ka-
byklos scenos gilumoje. Teisėjas — vyresnysis
raštininkas Hadsonas — šnekasi su raštininku
Džounzu. Tuo tarpu Bilis nejuda. Aktorius turi
suvaidinti, kad bunda iš kamuojančio sapno, bet
tuo pačiu metu turi vengti pernelyg akivaizdžių
fizinių veiksmų: Bilis sunkiai alsuoja, visomis
vidinėmis jėgomis stengiasi nusiblokšti naštą,
jo širdis virpa, išmesta į tikrovę, nelyginant žu-*

vis į sausumą. Pagaliau jis lengviau atsidūsta. Sapnas, laikinas embrioninio bejėgiškumo kalėjimas, pasitraukia, nors ir ne visiškai. Nukreiptas į Bilį prožektorius pritemdomas, ir jis lėtai pasišalina iš šviesos rato. Pradžioje įeina į laukiamąjį, paskui grįžta į pačią kontorą

HADSONAS (*Džounzui*). Širyt tu apsiblausęs.

DŽOUNZAS. Aha.

HADSONAS. Kodėl? Vėlai gulei?

DŽOUNZAS. Ne, nelabai.

HADSONAS. Kaip laikosi tavo mergučėlė?

DŽOUNZAS. Gerai.

HADSONAS. Dar manot susituokti?

DŽOUNZAS. Tur būt. Bet pirmiau reikia susitvarkyti su tais egzaminais. Aš jų tik sekmadieniais ir tematau.

Sekretorė Šerli įeina ir paduoda Hadsonui paštą

ŠERLI. Tai jums.

HADSONAS. Ačiū, Šerli. Kaip šiandien reikalai?

ŠERLI. Dėkui, laukiu penktadienio vakaro.

DŽOUNZAS. Man kas nors yra?

ŠERLI. Ar sunku pasižiūrėti? (*Išeina*)

HADSONAS. Kas jai atsitiko?

DŽOUNZAS. Neturiu supratimo. Sako, nori išsinešdinti.

HADSONAS. Ką, ir vėl?

DŽOUNZAS. Tur būt, dabar jau rimtai.

Į laukiamąjį įbėga Bilis

BILIS. Sveiki, vyrai!

DŽOUNZAS. Tai gal aš pats juos surūšiuosiu.

BILIS (*įeina*). Atleiskit, kad pavėlavau.

HADSONAS. Tu čia viršininkas.

BILIS. Niekaip nepagavau taksi. Pirmą kartą nepagavau. Visi važiuoja su tais pašvinkusiais žiburėliais, ir visi į parką. Velniai žino, ką jie sau galvoja.

Prieina prie stalo. Prie jo ausies — pleistras

HADSONAS. Įsipiovei?

BILIS. Taigi.

HADSONAS. O kodėl...

BILIS. Kodėl aš nevartoju elektrinio skustuvo? Pasaulyje ir šiaip pasiutusiai daug triukšmo — nenoriu, kad vos tik atsibudus man kažkas imtų urgztį prie smakro.

HADSONAS. Bet juk taip paprasčiau.

BILIS. Ne, nenoriu. Turiu du vonios kambarius, bet kai tik imu ramiai sau skustis, į manąją būtinai atsivelka žmona. Paplepėti.

HADSONAS. Net rytais?

BILIS. O vakarais dar blogiau.

HADSONAS. Vakar išmetei burnelę, ar ne?

BILIS. Tiesą sakant, ne vieną.

Šerli atneša Bilio pašlą ir padeda priešais jį

BILIS. O, pupuliukas! Daugiau nieko nėra?

HADSONAS. Nesijaudink, užteks ir šitų.

BILIS. Kodėl tu šįryt nepasidažiusi?

ŠERLI. Ar atsimenat, kad pusę dešimtос ateis misis Garnsi?

BILIS. Aišku, užmiršau, kad merginos dabar beveik nesidažo. Tik melsvi vokai ir raudonos nosys. Eik, pasidažyk lūpytes, brangioji. Kas atsitiko? Ar bernuželis nepataiko?

ŠERLI. Jau viskas?

BILIS. Tik nesakyk, kad gerai dulkina. Vis vien nepatikėsiu.

ŠERLI. Užteks, užteks.

BILIS. Tu šįryt kažkokia surūgus, bet aš netikiu, kad tas skystablauzdis buhalterio pastumdėlis, tavo sužadėtinis, turi tokį gerą instrumentą.

ŠERLI. Ar jūs tik apie tai ir tegalvojat?

BILIS. Tai jau ne. Šiaip ar taip, galvoju mažiau, negu tu.

ŠERLI. Aš?

BILIS. Ir šneku tik todėl, kad mėgstu kaip reikiant įkyrėti tokioms įkyrioms, surūgusioms ir kvailoms meriotėms. Dargi nepasidažiusioms.

ŠERLI. Užsičiaupkit! Viens, du!

BILIS (*Hadsonui*). Girdi, Voli? Manai, ji turi teisę šitaip su manim kalbėti?

HADSONAS. Tegu geriau eina dirbti. Aš tuojau ateisiu, Šerli.

Ji linktelė ir išeina

BILIS. Ir pasidažyk lūpytes!

HADSONAS. Maniau, dar akimirka, ir ji tau viską išdės.

BILIS. O kas jai atsitiko?

HADSONAS. Nagi Džounzas sako, ji rengiasi atsiskyti tarnybos.

BILIS. Kas mėnuo rengiasi.

DŽOUNZAS. Ko gero, dabar jau rimtai.

BILIS. O kodėl?

Jis šnekasi su Džounzu truputį nedraugiškai, bet mandagiau, negu su kitais

DŽOUNZAS. Sako, kad jai viskas čia apkarto.

BILIS. A?

DŽOUNZAS. Apkarto, ir baigta.

BILIS. O be to?

HADSONAS. Pilk viską.

DŽOUNZAS. Tai kad daugiau nieko nepasakė...

BILIS. Jis būtų puikus liudininkas, ar ne? Nenorėčiau tavęs matyti, pavyzdžiui, senio Vinterso naguose.

DŽOUNZAS (*truputį įsižeidęs*). Vakar vakare, kai rašinom kontorą, ji ėmė ir išdrožė, kad jai vėmti norisi, pasižiūrėjus į misterį Meitlendą, ir kad net nepakenčia ma būti viename kambaryje su juo.

BILIS. Ką?!

HADSONAS (*Džounzui*). Tvarkoj, nekartok.

DŽOUNZAS. Bet juk jūs klausėte, ką ji sako.

HADSONAS. Žinai, mergiotės... Kas kiek, ir užsio-
žiuoja. O Šerli tokia savarankiška, jog...

BILIS. Juokinga, juokinga. Manai, rimtai taip gal-
voja?

DŽOUNZAS. Nežinau. Gerai nenugirdau.

BILIS (*piktai*). Aš su ja dar pakalbėsiu. Kai ji truputį
apsiramins. (*Hadsonui*) Primink man.

Atrodo, kad Hadsoną ta istorija pralinksmino

Ko čia dabar šaipaisi? A? Atseit, ne darbo metu ir taip toliau? Klausyk, aš juk nekibinau tos mergos jau kelis mėnesius, bent šešis ar septynis. Aš jai nieko blogo nepadariau. Jeigu jai kas nepatinka, aš čia nieku nedėtas. Be to, ji susižadėjusi.

HADSONAS. Tu į tai nekreipi dėmesio.

BILIS. Na, nekreipiu, bet nieko nedarau. Tikriausiai kaltas anas jos sunykęs buhalterėlis. Kuris ją vedžioja pietauti ir šokti į Kingston Bai-Pasą. Rytą iš ten grįžus, ji kiaurą savaitę vaikšto raudonomis akimis.

HADSONAS. Man jis atrodė simpatingas, ramus, rimtas... vaikinąs.

BILIS. Simpatingas, ramus, rimtas vaikinas! Šitaip galima pavadinti kiekvieną tinginį ir bailį jaunavedį, keliomis galvomis žemesnį už vidutinioką. Mūsų prakeiktoje saloje nebežinai kur slėptis nuo tų pasipūtusių, bukapročių, patvirkusių šeškų. Žinai, kas jie tokie? Jos jaunikis ir visi kiti? Tai tie, kur ne darbo dienomis dumia automobiliais už miesto! Ir kabina amuletus ties užpakaliniu langu.

HADSONAS. Kas čia ypatingo? Toks jų gyvenimas.

BILIS. Taigi, kad tik pakaktų ne darbo dienų, ir jie su-traiškėtų vieni kitus visuose pajūrio plentuose — nuo Blekpulo ligi Braitono.

HADSONAS. Negi juos visus reikia pribaihti vien todėl, kad jie tau ne prie širdies?

BILIS. Tikiuosi, jie patys pribaigs vienas kitą.

HADSONAS. Tau vėl tuoj ims skaudėti galvą.

BILIS. Nesijaudink. Jau skauda. Ar žinai, kas tai per publika?

HADSONAS. Nežinau. Tik neužmiršk, kad ateina misis Garnsi.

BILIS. Velniop misis Garnsi! Tikriausiai ji irgi tokia. Tie tipai kasmet eina pasižiūrėti kalėdinių iliuminacijų Ridžent-strite, lyg švenčiausiojo sakramento. Jie nusi-trenkia su visa šeima į kaimą, už penkiasdešimties my-lių, pastato mašinas šalia plento, kur jau stovi keli tu-zinai, išsitraukia termosus, sudedamąsias kėdes, primu-sus — ir žinai, ką daro? Sėdi ir žiopso, kaip pro šalį darda sunkvežimiai su platformomis, senių ratukai ir tokie pat idiotai, išsirengę pažiopsoti kaip ir jie.

HADSONAS. Norėčiau kada nors pamatyti tave, su-sikirtusį su seniu Vintersu, teisme. Tur būt, ir tau pa-tiktų.

BILIS. Aš galėčiau, nemanyk. Jis visai ne kokia įžy-mybė. Tiesiog turi peruką, o aš ne.

HADSONAS. Na, jeigu...

BILIS. O jei tu čia vadovautum, Voli, viskas kitaip atrodytų, tiesa?

HADSONAS. Kiekvieno metodai savotiški. Tavo vienoki...

BILIS. Taip, bet manieji neypatingi. Nelabai dera advokatui. Beje, aš ne taip gerbiu įstatymus, kaip tu. Man iš viso neatrodo, kad jie verti pagarbos. Juos reikia eksploatuoti. Lygiai taip, kaip *jie* eksploatuoja mus.

HADSONAS. Šitaip tu atgrasinsi jaunąjį Džounzą nuo darbo.

BILIS. Manau, toks pavojus jam negresia.

HADSONAS. Taigi, kaip sakiau, visų mūsų metodai skirtingi. Skirtingi požiūriai.

BILIS. Voli, būk geras, paklausk. Tu tuoju pradedi murmėti: „su visa derama pagarba“, „kaip bebūtų“... Maniau, kad atpratinau tave nuo to pašvinkusio pomėgio. Tai štai, aš nemanau, kad mūsų jaunasis Džounzas iš tų tipelių, kurie kirkina telefonistes, laužia sekretores, ko gero, dar gamina netikrus liudijimus ar ryžtasi dalyvauti slaptuose suokalbiuose. Na, jau sutvarkei savo mergužėlę?

Džounzas sumišęs

Atsiprašau. Mano klausimas ne vietoje. Ar ne? Ne-kreipk dėmesio.

DŽOUNZAS. Bet...

BILIS. Ne, nesijaudink. Juk aš tiesą sakiau?

DŽOUNZAS. Taip. Taip. Manau, kad tiesą.

BILIS. A?

DŽOUNZAS. Tik man neatrodo...

BILIS. A?

DŽOUNZAS. Kad dėl to verta triukšmauti.

BILIS. Tikrai neverta. Šventa teisybė. Neverta. Geriau patriukšmauti po antklode su Šerli. Jai tikriausiai to stinga. Ar tu labai užsiėmęs?

Džounzas linkteli

Tai darbuokis. Darbuokis, darbuokis. Pats to nori, ar ne? Juk todėl ir parsisamdei, ne dėl ko kito. Pasižiūrėti, kas čia daroma, ką reikia veikti, kiek moka, kokios problemos ir taip toliau. Tiesa?

DŽOUNZAS. Taip, misteri Meitlendai. (*Išeina*)

HADSONAS. Vis dėlto, kas atsitiko?

BILIS. Nesuprantu, ką šneki. (*Šaukia*) Šerli!

HADSONAS. Man rodos, tu ant jo širsti.

BILIS. Jis baslys. „Pagamintas Anglijoj.“ Imk ir besk į žemę.

Ieina Šerli

ŠERLI. Ko pageidavot?

BILIS. A? Tiesa, Šerli, atnešk man stiklą vandens.

ŠERLI (*patylėjus*). O pats negalit?

*Išeina. Hadsonas ir Bilis žiūri vienas į kitą.
Hadsonas dar labiau pralinksinėja*

HADSONAS. Manau, šį sykį tu klysti. Jis visai supratingas. Tu mėgsti žvalesnius, bet jo neniekink.

BILIS. Neniekinu. Iš jo išeis neblogas, viskuo patenkintas, demokratiškas šunsnukis, kaip ir anas vyrukas, asistuojąs šitai kalei, kuri paprašius net vandens neatneša. Jis mane varo į pasiutimą. Ir pats manęs nemėgsta — lygiai kaip aš jo. Kodėl jis pas mane tarnauja?

HADSONAS. O kodėl tu jo neišveji?

BILIS. Kuriems galams? Jis gana geras darbininkas. Tiesa?

HADSONAS. Puikiausias.

BILIS. Matai. Džojai Jis net juokiasi iš mano šlykščių sąmojų. Šiaip ar taip, krutina tą savo apmuturiuotą sturburiuką. O aplamai — nė garso...

Ieina Džojas

Džoja, prašom atnešt man stiklą vandens.

DŽOJA. Gerai.

BILIS. Ir paprašyk Šerli... ne, geriau pati padaryk. Surask ir atnešk misis Garnsi bylą.

Džojas išeina

Vienas tavo bruožas man patinka, Voli: tu niekad neapsimeti, kad juokiesi. Net jei sąmojis vykęs.

HADSONAS. Ne visų humoro pojūtis toks, kaip tavo.

BILIS. Na, na, neįsivaizduok. Iš tikrųjų aš visai neturiu humoro pojūčio. Jau kelinti metai neprisirengiu nusikvatoti. Beje, misteris Džounzas supras, kad ilgainiui ir iš egzaminų, ir iš tarnybos šičia neišeis nieko gero. Tas pat ir tau.

HADSONAS. Kaip tai?

BILIS. Sakau, visi netrukus bankrutuosim. Jei kas karštai tiki, kad negalima gyventi nedirbant, tai mūsų jauniklis Džounzas.

HADSONAS. Apie ką tu šneki?

BILIS. Apie Džounzą.

HADSONAS. Sakyk, tu visai sveikas?

BILIS. Be abejo. Dabar dėl misis Garnsi: kodėl tu pakišai man tą bylą? Ne. Aš ne visai... ko gero, ne visai. Čia kažkas keista. Vis negaliu suprasti, kodėl nepagavau taksi. Visi važiavo su žaliais žiburėliais: imk, kad nori.

HADSONAS. Juk tu žinai, kas ten per tvarka.

BILIS. Žinau. Bet man niekad anksčiau taip nėra atsitikę. Ypač iš ryto.

HADSONAS. Atrodai normaliai. Bet, jei nori...

BILIS. Ir sargas nuo manęs nusigrėžė. Lipau laiptais ir norėjau jį paklausti,— žinai, visai mandagiai,— kodėl liftas neveikia. O jis nusigrėžė.

HADSONAS. Tikriausiai tavęs nepastebėjo.

BILIS. Ne, žiūrėjo tiesiai į mane. Ir nusigrėžė.

HADSONAS. Žinai, tas senis velnių priėdęs.

BILIS. Anksčiau su manim toks nebūdavo.

HADSONAS. Daviau jam svarą Kalėdoms, o jis net nepadėkojo.

BILIS. O aš daviau penkis. (Susivokęs) Aišku, tai per daug, bet mudu su juo išgėrėme „Plunksnoje“.

HADSONAS. Aha, per daug.

Nežymi pauzė

BILIS. Netrukus mes niekam nebebūsime reikalingi. Advokatai niekam nebebus reikalingi. Ar skaitei šiandien laikraščius? Koks nors sumautas matematikas sugrūs visus mūsų prašymus, priesaikas, pareiškimus ir liudijimus į pasiutusią barškančią elektroninę mašiną, ir ji, dar nespėjus kaip pridera paklausti, atsakys — kaltas ar nekaltas. Jokios teisminės gaišaties, tik biurokratiškas įžūlumas. O advokatų nebereikės. Gal aplamai nė velnio nebereikės.

HADSONAS. Kažin, ar taip bus.

BILIS. Negi tu žinai, kas bus? Ir kada? Kartais norėčiau jau būti senis, kad to nesulaukčiau. (*Plekšteli delnu per laikraštį*) Matai, ką rašo tas pašvinkęs šunsnuokis: „Tarptautinė Britanijos padėtis“. Rupū miltų! Kodėl nerašo apie mano padėtį? Balsuok, kad nori, už apsižėdėjusį pataikūną, kuris tik ir tetrokšta mus visus apmulkinti, paversti suknistais technikai, kad suktume tą prakeiktą gamybos ir vartojimo ratą — ir vėl, ir vėl, ir vėl! Tegu susikiša savo mokslą į Raudonąją jūrą ar

kur tik nori, tegu viską ten susikiša, kad ir Džounzą. Kuo greičiau ten nugrimis, tuo geriau. Ir tegu Džounzas mauna į pažadėtąją žemę savo mini automobiliuku.

HADSONAS. Palik tą vyruką ramybėje. Jis tau nieko blogo nepadare. Tarp kitko, važinėja motoroleriu.

BILIS. Dar geriau. Tai gal lengviausias būdas iškilti į paviršių... kylančioje šalyje. Ak, kad jie visi iškiltų į paviršių! Į paviršių, po šimts pypkių!

HADSONAS. O kodėl *pats* nenori nors trupučiuką iškilti?

BILIS. Man vis tiek nieko neišeis.

Pauzė

HADSONAS. Gal pabandykim? (*Šypsodamasis*) Kol mūsų dar nevaldo skaičiavimo mašinos.

Bilis neatsako

BILIS. Džoja! Kur dingai?!

DŽOJA (*už scenos*). Einu.

HADSONAS. Ar seniai matei tą Beti?

BILIS. Kur mano vanduo? Kurią Beti?

HADSONAS. Ar jų keletas?

BILIS. Pažįstu tris merginas, vardu Beti. Net keturias.

HADSONAS. Nieko sau gyvenimėlis! Nežinau kurią.

BILIS. Ištekęjo už kažkokio pilvoto finansisto.

HADSONAS. Kas?

BILIS. Beti.

Įeina Dž o j a su stiklu vandens ir byla

Aš dažnai matau jo pavardę statybos aikštelėse. Puikiai gyvena — žinai, griaua senus kvartalus, o jų vietoje rioglina nūdieniškas betonines dėzes. Nelyginant senas, oro pripūstas slėptuves. Arba viešas išvietes. O ji —

liuks pupuliukas. Dabar retai ją besutinku. Porą sykių mačiau per premjeras, kurias ji baisiai mėgsta. Aplink knibždėte knibžda visokie padlaižiai, o ji pro audinių kailiniukus nė savo vyro nemato. Taigi, dėl Džounzo...

DŽOJA. Atsiprašau. Šerli man nepasakė, kur ieškoti.

BILIS. Džounzas turėtų tarnauti pas jį. Tai Britanijos ateitis. Šiaip ar taip, Beti senis — tikras architektas. Ką čia atnešei, širdele?

DŽOJA. Prašėt vandens.

BILIS. Oi, ačiū. Bent vienas geras žmogus atsirado.

DŽOJA. Čia misis Garnsi byla. Šerli...

BILIS. Matau, matau. Kaip gyvuoji?

DŽOJA. Ačiū, neblogai. Daugiau nieko nenorit?

BILIS. Tiesą pasakius, norėčiau. Šiandien ji visai neblogai atrodo, a, Voli?

HADSONAS. Neblogai, neblogai.

BILIS. Kada sumesim?

DŽOJA. Su dviem iš karto neišeis.

BILIS. Ne. Iš pradžių su tavim, paskui...

D ž o j a nusišypsojusi išeina

Tik pažiūrėk iš užpakalio! Veidelis šiaip sau. Bet subinaitę sijonukas aptempia kaip reikiant. Pasiusti galima. Dėl Džojos. Kaip manai, Voli?

HADSONAS. Taip, simpatinga.

BILIS. Aukščiausio lygio. Įdomu, kaip ji ten?

HADSONAS. Tu tai greit sužinosi, neabejoju.

BILIS. Kažin. Gal ir ne. Anas, kaip jis... rodos, daktaras Džonsonas pasakė „Prarastajame rojuje“: daugiau grožio, negu malonumo. Bet pažiūrėti — lyg ir nebloga. Ir papukai šokinėja atsakančiai. Džoja. Ji, tur būt, dažniau šitą darbą dirba, negu pietauja.

HADSONAS. Taip ir žinojau! O ką pasakysi apie misis Garnsi?

BILIS. Velniškai mėgstu blondines. Tikra dievo rykštė. Net dažytas blondines. Mano pirmoji žmona buvo blondinė. *Tikra* blondinė. Blondinė, blondinė, *blondinė!* Gražu buvo. Nesu matęs puikesnių plaukų. Taigi: misis Garnsi.

HADSONAS. Geriau duok jai truputį apsiprasti, a? Džojai, turiu galvoje. Ji vos vos susidoroja su mūsų mažučiu komutatorium. Jei *tu* su ja prasidėsi, viskas eis velniop.

BILIS. Teisybė! Išsiversim be Džojos. Kol kas išsiversim. Nepažeisim tvarkos. O tvarka — svarbiausia. Gerai: pradėsim, pradėsim. Misis Garnsi. Kur mano piliulės? Tur būt, čia. Juk aš visuomet nešiojuosi tris atsargines švarko kišenaitėje. Kur jos, po velnių? Džojai! Nevertėjo taip lakti. O miegas vis tiek lenkia. Galų gale prarijau piliulę ketvirtą valandą ryto, penktą užsnūdau, paskui niekaip negalėjau atsikvošėti. Nė pakrutėti negalėjau.

Ieina Džoja

Buvau lyg nutirpęs. Širdele, ar nematei mano piliulių nuo galvos skaudėjimo?

DŽOJA. Deja, nemačiau.

BILIS. Nieko baisaus, jos šičia. Gal aš jausiuos truputį geriau, atėjus misis Garnsi. Kai ateis, paprašyk ją valandėlę palaukti. Duok jai puoduką tos pašvinkusios arbatos, kurią judu verdat su jaunikaičiu Džounzu.

DŽOJA. Gerai. (*Išėina*)

BILIS. Pats nežinau, ar man patinka ta blond kumelaitė, ar ne. Aišku, tai balsingas padarėlis — supranti, ką noriu pasakyti? Voli, pasistenk, kad aš negerčiau per priešpiečius. Okei?

HADSONAS. Padarysiu, ką galiu.

BILIS. „Ir jei geriau aš užmarščių dienų, sumenkinu savosios sielos ūgį“. Kas tai pasakė? Kažkoks senas kretinas — rodos, Bleikas. Tik karčiųjų citrinų, ir baigta.

HADSONAS. Gerai.

Vėl įeina Džoja

DŽOJA. Tiesa, prieš pat jums ateinant skambino jūsų žmona. Pasakiau, kad jūs paskambinsit.

BILIS. Tvarkoj, ačiū.

DŽOJA. Gal jus sujungti?

BILIS. Ne, kol kas ne. Paskui primink.

Džoja išeina

Ji žino, kiek laiko aš į čia važiuoju.

HADSONAS. Bet juk tu nepagavai taksi. Atsimeni?

BILIS. Aš visuomet sugebėdavau viską sutvarkyti, taip sutvarkyti, kad eitų savaime; dirbau savo darbą, linksminausi, mėgau draugiją, domėjausi įvairiausiais daiktais. Bandžiau skaityti — ir ne tik savo specialybės knygas. Vis dar bandau, bet ratas siaurėja. Jeigu Ana paskambins, pakalbėk su ja, pasakyk, kad aš užsiėmęs su misis Garnsi.

Hadsonas linkteli

Ji šnekės tik apie ateinantį savaitgalį.

HADSONAS. Maniau, tu važiuosi į Blekpulą. Su reikalais.

BILIS. Taigi, su Liza. Susitarėm dar prieš Kalėdas. Seniai nesam drauge praleidę viso savaitgalio — nuo pernai vasaros, kai Ana su vaikais buvo išvažiavusi į Šiaurės Devoną.

HADSONAS. O kas atsitiko?

BILIS. Nežinau. Ana organizuoja kažkokią velniavą, kuri truks visą savaitgalį — dukters gimimo dienos proga.

HADSONAS. Kiek jai metų?

BILIS. Nežinau. Septyniolika. Ar aštuoniolika. Šiaip ar taip, tokia didelė, prityrusi ir begėdė, jog jai visai nereikia, kad aš dvi dienas tupėčiau namie ir švęščiau jos metines.

HADSONAS. Tavo žmona žino apie Blekpulą?

BILIS. Sako, kad nevažiuočiau. Girdi, negi *tau* taip rūpi biznis? Padaryk dukrelei malonumą.

HADSONAS. Žino, kad važiuoji su Liza?

BILIS. O kam, manai, ji būtų prasimanusi tas idiotiškas vakaruškas? Jai, kaip ir man, visai ne prie širdies dukters kompanija. Visoks džiazas ir bliovimas, juoda oda ir snargliuoti pliurpalai, mergų niurkymas, ir... oi!

HADSONAS. Lyg pats niekad nebūtum niurkęs mergų?

BILIS. Pliurpalai! Gal ir pačiupinėdavau kokią, bet niekad nejudavau ypatingo malonumo ir nesigardžiuodavau. Anaiptol nebuvau toks, kaip ta gauja, su kuria šlaistosi mano dukružėlė, nė nelygink manęs su jais.

HADSONAS. Atsiprašau.

BILIS. O kai dėl niurkymo, aš juo niekad nesizavėjau; ačiū dievui, aš ne senis, ne išglebėlis ir ne vėpla, tai kuriems galams man šitas kvailas terliojimasis? Duodi? Nori? Ir viskas — daugiau nieko neverta klausti. Sakysi, meluoju? Garbės žodis, tai šventa teisybė; be to, ir mano pirštai nestiprūs, net lioviausiu mokęsis skambinti.

HADSONAS. Tai ką tada darysi?

BILIS. A?

HADSONAS. Šeštadienį ir sekmadienį.

BILIS. Neturiu supratimo. Nežinau, kas blogiau — ir šiaip, ir taip baisu. Visą laiką matau jų veidus. Anos. Lizos. Ir dar kitų. O kai jos skambina — darosi visai nepakenčiama. Tiesa, Liza skambina retokai. Ji puikiai su-

pranta meiluzės teises. Aš noriu būti švelnus, noriu ją guosti ir drąsinti, linksminti, šnekėti apie ateitį ir taip toliau. Bet dabar jaučiu tik tiek, kad mano galva tinsta, plyšta, ko gero, ims ir skils kaip kokia pliauska; ji man trukdo, slegia... Neverta prasidėti, a?

HADSONAS. Žinai, gal ir neverta.

BILIS. Taigi. Bet aš iš viso nežinau, su kuo apsimoka prasidėti. Su tomis jūsy — tavo ir Džounzo — suknistomis vertybėmis, su tuo šventuoju Graliu, kuris gadina visą reikalą?

HADSONAS. Ne, tiesiog kai kuriems seksas, pavyzdžiui, yra būdas... būdas užsimiršti, o ne, taip sakant, savitiksliis.

BILIS. Suprantu, suprantu. Aš apie tai galvojau. O ką tu pasakysi apie darbą? Žinau, kad dabar nė velnio nedirbam, bet dirbsim, ir abu mudu, Voli, sugebam dirbti kaip pridera. Bent *tu*, nors uždirbi nedaug. Ir tikriausiai net tu pripažinsi, kad aš dirbu geriau už daugelį kitų, jei pasiraitau rankoves.

HADSONAS. Žinoma.

BILIS. Bet kas gi yra darbas? Malonumas, pareiga, priedermė, būtinybė ar tiesiog mėginimas grumtis, atitolinti galą, koks jis bebūtų?

HADSONAS. Nežinau. Nemanau, kad tai labai svarbu. Bent tol, kol tikrai mėgsti savo darbą. Neverta per daug reikalauti.

BILIS. Ir tada neteks nusivilti. Misis Garnsi nusivils, jeigu mes nepadėsime jai išsiskirti su vyru. Tu teisus, Voli, kaip visada. Beje, kodėl tu pakišai man tą misis Garnsi? Maniau, judu su Džounzu ligi šiol tvarkot jos reikalus. Ar atsirado kokių sunkumų?

HADSONAS. Ne, nieko ypatingo.

BILIS. Tai kas atsitiko?

HADSONAS. Mudu dabar turim daug darbo.

BILIS. Aš irgi. Pusę dvyliktos turiu važiuoti į kalėjimą pas tą berniukštį Benetą.

HADSONAS. Benetą? Nešvankus pasikėsinimas?

BILIS. Aha. Kol kas nieko gero neišeina. Jis perne-lyg susinervinęs. Jį nurengė, atėmė daiktus, išmaudė, apžiūrėjo daktaras švilpianč skersvėjui, sužvangėjo rak-tai. Vaikinas visai susileido. Nežinau, kuriems galams prasidedam su kriminalinėmis bylomis.

HADSONAS. Daugiau jų nebeimsiu.

BILIS. Tai gal aš pasikalbėsiu su misis Garnsi, o tu nuvažiuosi pas Benetą? Ar tai ne tavo profilis?

HADSONAS. Ne mano.

BILIS. Ką, tokios bylos tau nemalonios?

HADSONAS. Ne. Tiesiog nemėgstu jų.

BILIS. Man rodos, tu nemėgsti skyrybų.

HADSONAS. Ne, skyrybos — nieko ypatingo. Man tik apkarto klausytis plepalų ir nuolat spėlioti, kas ten iš tikrųjų atsitiko. Bet iš esmės — nieko. Tiesa, specia-liai tokių bylų neieškau, ir tiek.

BILIS. O kokių ieškai? Dorų komplikuento nuosavy-bės perleidimo bylų?

HADSONAS. Sakau, kad skyrybos — tavo profilis. Tau įdomūs svetimi reikalai.

BILIS. Ką tu nori pasakyti?

HADSONAS. Rodos, tau patinka.

BILIS. Kas patinka?

HADSONAS. Pats žinai. Zonduoti, kištis...

BILIS. Sakai, aš ne visai bešališkas?

HADSONAS. Nesakau.

BILIS. Man neįdomūs svetimi reikalai, visiškai ne-įdomūs. Bijau tokių klientų, tokių, kaip misis Garnsi. Užtenka man šlamšto ir šiaip. Tu tikrai nevažiuosi pas Benetą?

HADSONAS. Tikrai negaliu.

BILIS. Ar jis tau kelia tokį pasišlykštėjimą?

HADSONAS. Man niekas nekelia pasišlykštėjimo. Nebekelia. Tiesiog man nelabai įdomu ir nelabai patinka stebėti tokius žmones ir tyrinėti jų darbelius. Be to, vienuoliktą turiu nusivesti pas advokatą misis Rouz. Tikriausiai tupėsiu ten ligi pietų. Bandžiau pats sudurti galus, bet ji nė nemirktelėjęs pati sau prieštarauja.

BILIS. Ką šneka? Meluoja apie vyrą?

HADSONAS. Berods, taip.

BILIS. O ką jis padarė, anot jos?

HADSONAS. Įspyrė jai į pasturgalį sunkiu sodininko batu, išvijo naktį iš namų, ir ji miegojo automobilyje naktiniais marškiniais.

BILIS. Kas dar?

HADSONAS. Nieko ypatingo. Kažkokie karšti valgomieji šaukštai. Bet iš esmės nieko rimto.

BILIS. Ar tą naktį buvo šalta?

HADSONAS. Ką? Ak, mašinoje? Pats šalnų metas. Ji sakosi apsirgusi gripu ir kone plaučių uždegimu.

BILIS. Kone?

HADSONAS. Ir pleuritu.

BILIS. Kone. Kodėl ji neišvažiavo iš kiemo, įjungusi apšildymą?

HADSONAS. Su naktiniais marškiniais, antrą valandą nakties?

BILIS. Man atrodo, tai būtų labai romantiška. Būtų pavažiavusi Didžiuoju Vakarų plentu savo senio mašina ir pagaliau užsukusi į kokį bariuką — paprašyti sumuštinio su bekonu ir puoduko arbatos. Manau, ją būtų puikiai pavaišinę.

HADSONAS. Mašinos raktai buvo pas vyrą.

Pauzė

Matau, kad ji tau nepatinka.

BILIS. Man? Aš jos nė nemačiau. Tiesiog klausausi tavęs.

HADSONAS. Aišku. Bet tu pernelyg nesistengtum jai padėti. Todėl tai darau aš.

BILIS. Mielasis Voli! Ji tave visai nustekens. Bet tu pasidžiaugsi pamatęs, kaip ji raitosi, Vinterso klausinėjama. Man, pats supranti, labiau gaila jos vyro. Seni sunkūs sodininko batai. Kas jis per vienas?

HADSONAS. Sunku pasakyti. Hipertrofuoti seksualiniai poreikiai. Ir aplamai.

BILIS. Aha. Tur būt, anot jos, gorila.

HADSONAS. Iškrypimai.

BILIS. Ar įdomūs?

HADSONAS. Ne, primityvas.

BILIS. O kas jai dėl to atsitiko? Tikriausiai, išsprogavo akys ir iššoko gyslos. Jis, atrodo, paprasčiausias žmogelis.

HADSONAS. Manau, visai neblogas. Tačiau...

BILIS. Neištikimas?

HADSONAS. Ji sako, kad taip, bet įrodymų lyg ir nėra. Vintersas peržiūrėjo popierius. Nelabai jis dėl tos bylos jaudinasi. Ko gero, paragrafo Nr. 300 negalės taikyti. Bet jei išmokys ją laikytis vienos versijos, mes apkaltinsime vyrą žiaurumu.

BILIS. Pareikalausit alimentų?

HADSONAS. Aišku.

BILIS. Vargšelis. Na, o gal Džounzas?

HADSONAS. Ką Džounzas?

BILIS. Užsuks vietoje manęs į kalėjimą.

HADSONAS. Tur būt, jis galės. Jei rimtai paprašysi.

BILIS. Ne. Tavo teisybė. Geriau važiuosiu pats. Ne-manau, kad Džounzas įkvėps vargšeliui Benetui drąsos apskusti teismo sprendimą.

HADSONAS. Šiaip ar taip, rodos, šįryt jis labai užsiėmęs.

BILIS. Aš, tur būt, paskambinsiu Anai ir atsikratysiu to reikalo, kol neatėjo misis Garnsi. *Atsikratysiu* — beje, apie ką aš dabar?

HADSONAS. Šįryt Džounzas vėl užsiėmęs su tuo lenku. Trečią kartą šią savaitę.

BILIS. Lenku?

HADSONAS. Atsimeni, Zubuskių, ar kaip ten jį.

BILIS. Džoja, prašom sujungti mane su misis Meitlend. O ko jam reikia?

HADSONAS. Nagi nori skirtis.

BILIS. Priežastis?

HADSONAS. Neištikimybė.

BILIS. Na?

HADSONAS. Taip ir yra, įkalčių nestinga, man rodos, negali kilti jokių abejonių, bet jis turi ypatingų reikalavimų.

BILIS. Ką tai reiškia — ypatingų reikalavimų?

HADSONAS. Ogi visai paprastai. Nori turėti lytinius santykius su žmona triskart per savaitę, kol byla dar neišspręsta.

BILIS. O žmona?

HADSONAS. Nieko prieš.

BILIS. Tai valiol! (*Juokiasi*)

HADSONAS. Įstabu, tiesa?

BILIS. Taigi.

HADSONAS. Abu mėginom jį atkalbėti. Bet jis niršta ir neklauso.

BILIS. Ką gi jis ketina daryti? Apskusti mus Advokatų Draugijai? Įstabiausiai šičia atrodote judu su Džounzu.

HADSONAS. Taip, juokinga istorija.

BILIS. Be abejo.

Ima juoktis, bet jį pertraukia signalas ir Džojos balsas telefono ragelyje

DŽOJA. Misis Ivz prie telefono.

BILIS (*pauzė*). Aš... ne, pasakyk jai, kad aš pats paskambinsiu, kai tik galėsiu.

HADSONAS (*patenkintas*). Štai ir numeris antras puola iš užnugario! Nieko sau dienele.

BILIS. Liaukis. Neperdėk. Liza retai teskambina. Ne taip, kaip Ana pastaruoju metu.

HADSONAS. Betgi...

BILIS. Žinau: Ana mano žmona. Visiškai aišku, kieno tu šalininkas.

HADSONAS. Niekieno.

BILIS. Netiesa. Tu palaikai žmonas ir angelus. O aš — meilužes ir velnius. Ne. Iš esmės nieko nepalaikau. Pats nesuprantu, kurioje pusėje esu. Nenorėjau nieko įskaudinti, tikrai nenorėjau, nors tu ir netiki, bet aš labai stengiausi; tik nemoku gerai paaiškinti. Bet su manim kažkas ne taip. Beveik viską užmirštu, o jei ir prisimenu, tai tik trumpam. Norėčiau pradėti nuo pradžių, nors vis tiek nieko neišeitų. O juk sakydavo, kad turiu gerą galvą.

HADSONAS. Galvą tu turi.

BILIS. Neturiu. Turiu visai menką, tingų, nejudrų protelį. Tiesiog varau per jį viską geru tempu, bet per greitai suku filmą, jis kraiposi, svyrinėja į šalis, todėl nedaug tesupranta ir nieko neįsimena. Kaip manai, Voli, ką man daryti?

HADSONAS. Su tuo savaitgaliu? Pasakyk Lizai teisybę.

Pauzė

BILIS. Visuomet mėginu. Norėčiau ją bent sykį pradžiuginti, ateiti nesivaržydamas, neskubėdamas ir pasakyti, kad ištisas tris dienas būsime drauge.

HADSONAS. Taip ir padaryk.

BILIS. Ačiū už patarimą. Dabar matau, kodėl tu pasirinkai savo profesiją. Na, kokios bėdos, misis Garnsi? Aišku. Juridiškai galima padaryti štai šitaip. Arba šitaip. Patarčiau jums taip. Tačiau gal jūs norėsite pasielgti kitaip. Moraliniu — ar emociniu — požiūriu galite elgtis kaip patinka.

HADSONAS. Nesuprantu.

BILIS. Ko? Kaip ji mane pakenčia?

Hadsonas linkteli

Katra? Ana ar Liza?

HADSONAS. Abi.

BILIS. Bet ypač Ana.

HADSONAS. Nėra to blogo, kad neišeitų į gera. Turit du šaunius vaikus.

BILIS. Vaikai nieko sau. Bet, tur būt, mes jiems neatrodom tokie šaunūs, kaip jie mums. Ar žinai, kad berniūkštis rimtai *norėjo* į internatą? Sakiau jam, kad tai idiotizmas. Bet jis nesitvėrė. *Nesitvėrė*. O dabar varo, it poterių, kvailiausius laiškučius, ir vis apie varžybas bei fotografų ratelius, ir kad kasryt velniaižin kaip anksčiau eina *maudytis* — vasario mėnesį. Tarsi būčiau jį išleidęs į kunigus.

HADSONAS. Kiek jam metų?

BILIS. Vienuolika. Kai man tiek buvo, jau galvojau apie mergas. Apie Madleną Kerol.

HADSONAS (*primygtinai ironiškai*). Gal jis dar subręs.

BILIS. Toks ir liks, jeigu jau ten pakliuvo.

HADSONAS. Bet juk jam patinka?

BILIS. Pasiutusiai. Nesuprantu. Man jau geriau būtų kalėjime. Tiesą sakant, jokio skirtumo. Kapelionai, šlykštus maistas, sunkus darbas, anksti gesina šviesą, ir paukštyčių nėra.

HADSONAS. Nieko, suaugęs.

BILIS. Taigi. Taip ir Ana sako. Jai reikėjo ištekti už tavęs. Turite daug bendro.

HADSONAS. Ačiū, man ir taip gerai.

BILIS. Taigi. Gerai. Tik, man rodos, Ana ne taip jau dinasi dėl vaikų, kaip tavo žmona. Tai yra, nelaiko auklėjimo kažkokia užtrukusia švenčiausiąja komunija, nes, kai jai bus penkiasdešimt, kielikas vis vien ištuštės ir liks tik meilės priepuoliai.

Hadsonas atrodo šokiruotas

Pauzė

Aš tave jau klausiau: gal geriau ją palikti?

HADSONAS. Aš tau jau sakiau: man rodos, čia nėra jokio skirtumo. Bent tau.

Džojos balsas telefono ragelyje

DŽOJA. Jūsų žmona, misteris Meitlendai.

BILIS. Gerai. (*Pamoja Hadsonui pasilikti*) Valandėlė. (*Į ragelį*). Alio. Alio, brangioji. Atleisk, pavėlavau. Nepagavau mašinos. Keista. Taigi. Pirmą kartą nepavyko. Net garsusis mano švilpis nieko nepadėjo... Ar gi?.. Ne, nemanau... Tik senis Volis. Mėginau rūšiuoti... O, brangioji, atleisk, jeigu tau iš tikrųjų taip atrodo... Žinai, nemiegojau, ar vos vos snūstelėjau, ir... Taigi, gan prastai jaučiuosi, todėl ir balsas... Tuoju ateis klientas...

Volis išeina, nekreipdamas dėmesio į Bilio ženklus

Ne, žinoma, viskas tvarkoje. Todėl ir skambinu. Aš dar nepradėjau, ir atrodo, viskas kažkaip kliūva... Ką? Taip... Taigi, žinau. Taigi. Atleisk... Jei galėčiau... Ką?... Prastai girdėti... Sakau, atleisk. Telefonas genda... Prastai girdžiu... Taip, dabar truputį geriau... Klausyk, gal aš vėliau paskambinsiu... pavyzdžiui, per pietus... Ne, nepiečiau... Matai, reikia pavažiuoti į kalėjimą... Nes niekas kitas negali, be to, reikia pasimatyti su advokatu, o po pietų būsiu teisme, ir tada... Taigi, Benetas... Žinai, aš geriau tai išmanau... Be abejo, daug kas su tavim sutiks, ypač teisėjai... Tur būt, grįšiu vėlai... Dar nežinau... Supranti, šiuo metu neverta klausinėti... Aštuntą ar devintą. Nežinau. Gal net vėliau... Jei tu manai... jei tu žinai, tai kam dar klausiu... Na, na, liaukis, juk aš paskambinsiu. Gal išbėgsiu anksčiau, žiūrėsime... Žinai, dar neapsisprendžiau... Atsimeni, tada jau nudegiau pirštus — pusę devynių... Sakiau: dar nežinau... Tiesiog nežinau... Kol kas nežinau, bet tikriausiai... Klausyk, juk tai tikrai nebus didžiausia jos gyvenimo nelaimė — ir tu tai supranti, ir aš, ir ji supranta. Matai, brangioji, čia manęs laukia Volis, jis eina pas Vintersą... Kodėl tu negali išeiti ir... aha... o, atleisk, nežinojau, kad prastai jau tiesi... ak, mano migrena... kaip visuomet, gal trupučiu ką bauriau... ir šiaip keištą savijautą... na... gerai... žiūrėk sveikatos... atleisk, brangioji... žadėjau, kad daugiau taip nešnekėsiu...

Padedą ragelį. Spokso į jį. Pažvelgia į priešais gulintį bylą. Atsigeria vandens. Spaudžia pirštais akis

DŽOJA (*balsas ragelyje*). Kada jus sujungti su misis Ivz?

BILIS. Kai paprašysiu. Ne. Ė... geriau primink man, širdele. Gal kai išeis misis Garnsi.

DŽOJA. Ji dar neatėjo.

BILIS. Tai paprašyk, kad grįžtų misteris Hadsonas, gerai? Ir duok dar stiklą vandens.

DŽOJA. Tuoju. Aha. Tiesa, Šerli nori su jumis pasikalbėti, kai turėsit laiko.

BILIS. Gerai, kai turėsiu. Kaip tavo asmeniniai reikaliukai?

DŽOJA. Liuks. O jūsų?

BILIS. Hm... nieko ypatingo. Užeitum, ar ką?

DŽOJA. Kada?

BILIS. Hm... baigdama darbą.

DŽOJA. Okei.

BILIS. Ir... juk aš tave kažko prašiau?

DŽOJA. Argi?

BILIS. Nebeatsimenu.

Ieina H a d s o n a s. Džoja padeda ragelį

HADSONAS. Kvietei?

BILIS. Kviečiau. Ar yra kokių naujienų?

HADSONAS. Berods, nėra.

BILIS. Nieko nereikia pasirašyti?

HADSONAS. Nieko.

BILIS. Puiku.

HADSONAS. Tai aš...

BILIS. Drožk.

Hadsonas nori išeiti

Voli, Voli, norėčiau su tavim pasišnekėti apie vieną reikalą.

HADSONAS. Ar ilgai?

BILIS. Ne, bet norėtusi paplepėti. O ką? Tau neįdomu, a?

HADSONAS. Geriau aš...

BILIS. Nieko, nieko.

HADSONAS. Ir, jei neklystu, pas tave veržiasi Šerli.
BILIS. Šerli? Taigi, o man atrodė, dabar pats laikas išsiaiškinti vieną dalykėlį.

Pauzė

HADSONAS. Tai aš užėisiu vėliau.

Šerli įneša stiklą vandens

BILIS. Voli! Voli, būk geras, užbėk prieš eidamas pas Vintersą. Aš pasistengsiu greitai atsikratyti misis Garnsi. Juk ir Džounzas gali iš jos išgauti tuos sumautus parodymus...

HADSONAS. Kaip nori. *(Išeina)*

Bilis atrodo visiškai suglumęs. Dėkingai žiūri į Šerli. Ji paduoda vandenį

BILIS. Ačiū, širdele, labai ačiū.

Gerai. Šerli žiūri į jį

Kas nors atsitiko?

ŠERLI. Man — nieko.

BILIS. Tikrai? Viskas tvarkoje?

ŠERLI. Ačiū, viskas puiku.

BILIS. Tai kas tada? Juk mudu bičiuliai? Kodėl tu taip elgiesi?

ŠERLI. Niekaip aš nesielgiu.

BILIS. A?

ŠERLI. Tiesiog noriu perspėti, kad išeinu, ir baigta. Jūs man skolingas savaitę atostogų, bet tai nesvarbu.

BILIS. Ką čia sugalvojai?

ŠERLI. Tiesiog nusprendžiau išeiti, ir viskas. Jūs to nenorit?

BILIS. Aišku, nenoriu...

ŠERLI. Vadinasi, tuo blogiau jums, tiesa?

BILIS. Nežinau, širdele. Man rodos, mum abiem blogiau.

ŠERLI. Tik ne man. Pati nežinau, kodėl anksčiau neįsėdūmiau.

BILIS. Tu visuomet taip šnekėdavai...

ŠERLI. O kas mane atkalbinėdavo?

BILIS. Ką aš tau padariau?

ŠERLI. Nieko. Aš tiesiog išeinu. Ir viskas.

BILIS. Bet... dėl kokios priežasties?

ŠERLI. Priežasčių yra. Pasakyti?

BILIS. Ne.

ŠERLI. Jų kiek tik nori.

BILIS. Kokių?

ŠERLI. Manot, dėl jūsų?

BILIS. Nežinau. Nežinau. Garbės žodis, nežinau. Jei tu taip nelėktum, gal aš galėčiau...

ŠERLI. Na, jeigu norit žinoti, pirmiausia aš nėsčia.

BILIS. Ką?

ŠERLI. Turėsiu kūdikėlį, brangusis. Juk ir jūs turit du. O gal ir daugiau.

BILIS. Atleisk. (*Bando susikaupti*) Maniau, kad vartoji piliules.

ŠERLI. Vartočiau. Persivalgiau tų piliulių.

BILIS. Bet juk tu ką tik susižadėjai.

ŠERLI. Na ir kas?

BILIS. Tai yra, tu rengiesi ištekti?

ŠERLI. O kaipgi.

BILIS. Ir dar tebenori?

ŠERLI. Nejau turiu prašyti jūsų palaiminimo?

BILIS. Žinai, viskas taip netikėtai.

ŠERLI. Pasitaiko, pasitaiko.

BILIS. O tu tikrai jį myli?

ŠERLI. Man rodos, jums tokie dalykai mažai terūpi.

BILIS. Ar jis žino?

ŠERLI. Vakar vakare pasakiau.

BILIS (*pyktelėjęs*). Na ir ką?

ŠERLI. Jis pareiškė, kad geriau būtų buvę truputį palaukti, bet šiaip patenkintas. Kas jums? Ką nors pamatėt?

BILIS. Taip, matau tave kažkaip kitaip... tai yra, fiziškai... juntų...

ŠERLI. Vargšelis! Jei pajustumėt tai, ką aš...

BILIS. Ar tu teisingai elgiesi?

ŠERLI. O ką? Gal paklausti jūsų patarimo? Kaip tėvo?

BILIS. Ne, Šerli, ne, nereikia, aš juk čia ne pašalinis...

ŠERLI. Klausykit, liaukitės burbėjęs niekus. Tiesiog noriu, kad žinotumėt: aš nėščia.

Bilio nusiminimas sumažina net Šerli pasitenkinimą. Pauzė. Ramiau.

Aš išteku. Ir atsisakau tarnybos. Nuo sekančio penktadienio. Gerai?

BILIS. Gerai, širdele.

Ji laukia

Kada tai bus?

ŠERLI. Po dviejų savaitių.

BILIS. Ne. Kūdikis.

ŠERLI. A! Rugsėjo mėnesį.

BILIS. Rugsėjo! Bet juk tai... juk tai beveik po devynių mėnesių.

ŠERLI. Po septynių.

BILIS. Tu dar galėtum tarnauti velniaižin kiek. Vissos taip daro.

ŠERLI. Bet aš nusprendžiau netarnauti.

BILIS. O kaip su pinigais? Dabar tau reikės daugiau, negu bet kada.

ŠERLI. Kaip nors išsiversim.

BILIS. Tik pagalvok, kaip tai būtų naudinga. Ką tu veiksi kiaurą dieną — sėdėsi ir lauksi, kol susprogsi kaip kokia idiotiška bomba?

ŠERLI. Tedas gerai uždirba.

BILIS. Bet jei dirbtumėt abu... juk prireiks visokių daiktų...

ŠERLI. Jis nenori, kad aš dirbčiau.

BILIS. Jis nenori, kad aš dirbčiau! Kas jis per vienas? Godfris Vinas*? Elgsis taip, kaip *nori* tu. Gal reikia padidinti algą? Be abejo, padidinsiu. Be abejo. Tu to nusipelnei. Labiau, negu bet kas.

ŠERLI. Gal eisiu tarnauti kitur.

BILIS. Ne, lik čia. Tu čia reikalinga.

ŠERLI. Kas čia darosi, nejaugi jūs visus papirkinėjat?

BILIS. Šerli, tu man labai brangi. Tai, ką tu pasakei...

ŠERLI. Tik nesakykit, kad tai jums naujiena.

BILIS. Na žinoma, ne.

ŠERLI. Šiaip ar taip — dabar jau viskas aišku.

BILIS. Aš tavęs neliečiau...

ŠERLI. Oi. *(Pauzė)* Užteks.

BILIS. Aš tavęs neliečiau. Tu tvirtini, kad aš kaltas. Bet aš tavęs neliečiau. Jau tris mėnesius. Gal ir daugiau.

ŠERLI. Labai ačiū.

BILIS. Dėl dievo meilės, nesilaužyk kaip žemiausio lygio artistė ir paklausk!

ŠERLI. Kodėl? Ką jūs man gero padarėt?

BILIS. Nieko. Tikriausiai nieko. Bet aš žinau, kad nors mes pykstam, ginčijamės ir baramės, vienas kitam esam artimi. Žinau, kad tu man patikai. O lovoje su ma-

* Godfris Vinas — žinomas žurnalistas ir radijo komentatorius.

nim užmiršai visas savo pretenzijas ir gudrybes, nors ir ne iš karto. Gal net ir aš pats. Rodos, nežadėjau, kad tai bus ilgas romanas — su visokiais nesibaigiančiais pataikūniškais įsipareigojimais, priesaikomis ir taip toliau. Bet, jei viską gerai prisiminsi ir apgalvosi, su visomis smulkmenomis, turėsi pripažinti, kad nemelavau. Tiesa?

ŠERLI. Tiesa.

BILIS. Tu negali to *išsiginti*. Jei išsigini, vadinasi, padedi... esi irgi susitarus mane nužudyti.

Pauzė

ŠERLI. Savaitgalis Leistėryje kliento reikalais. Du savaitgaliai Sauzende kliento reikalais. O Mos Menšenz — atsimenat? Keturios dienos Hamburge kliento reikalais. Turtingo kliento turtingas butas Čisvike. Ir trys kartai štai šičia, ant šitų grindų. (*Pasisuka į duris*) Ir dar: nekraukit man ant pečių Džojos pareigų. Aš nesu linkus jų atlikinėti. Aš nekenčiu jų. Ir jūsų įpročio siūlyti mane klientams, kai pats pernelyg užsiėmęs su žmona, ar ana misis Ivz, ar — ir apleičia, aš nebūsiu daugiau čia nė dienos. Išeinu tuojau pat. (*Išeina*)

Telefono signalas. Tai Džoja

DŽOJOS BALSAS. Apačioje misis Garnsi.

Pauzė

Girdit? Misis Garnsi apačioje.

BILIS (*kimiai*). A? Paprašyk, kad palauktų. Būk gera, būk gera, atsiųsk čion misterį Hadsoną.

DŽOJA. Jis jau išeina.

BILIS. Tai sustabdyk.

DŽOJA. Berods, jau išėjo.

BILIS. Jis man reikalingas. Pavyk.

DŽOJA. Gerai, pasistengsiu.

BILIS. O po to norėčiau pasišnekėti su misis Ivz.

Tyla. Bilis bando žiūrinėti misis Garnsi bylą. Įeina Hadsonas su paltu

HADSONAS. Kvietei?

BILIS. Taip, taip, Voli!

HADSONAS. Bet aš jau bėgu. Juk žinai, kas per diegas tas senis Vintersas. Nė poros minučių nelauks.

BILIS. Pabūk valandėlę.

Hadsonas žiūri į savo laikrodį

Ką pasakysi, jei pasiūlysiu tau būti mano dalininku?

Pauzė

A?

Atrodo, Hadsonui tas pasiūlymas gana malonus

HADSONAS. Nežinau. Tikrai nežinau.

BILIS. Vis dėlto?

HADSONAS. Tu mane prašai?

BILIS. Taip. Taip. Prašau.

HADSONAS. Suprantu. Matai...

BILIS. Aišku, tai trupučiuką...

HADSONAS. Taigi. Tiesa. Man reikia trupučiuką pagalvoti, a?

BILIS. Be abejo. Be abejo. Galėsime apie tai pasikalbėti vėliau. Apsvarstyk.

HADSONAS. Taip. Tvarkoj. Gerai. Apsvarstysiu. Ir labai ačiū. O aš...

BILIS. Negi norėjai pabėgti?

HADSONAS. Ne. Ne visai.

BILIS. Tai yra, dabar nori?

HADSONAS. Kaip čia pasakius...

BILIS. Taip ir sakyk.

HADSONAS. Prisipažinsiu, čia man siūlė...

BILIS. Kas?

HADSONAS. Bent keli.

BILIS. Kas gi?

HADSONAS. Na...

BILIS. Oi, Voli, dėl dievo meilės, nesilaužyk.

HADSONAS. Na, Pifardai...

BILIS. Pifardai! Tie sukčiai!

HADSONAS. Aukščiausio lygio sukčiai. Jeigu jau taip apie juos galvoji.

BILIS. Tau visai ne paslaptis, kad aš laikau juos sukčiais, ir tu pats laikai. Žinoma, jei tau patinka mūvėti dryžuotas kelnės ir patarnauti ministerienėms...

Pauzė

Tikriausiai pasakysi, kad kiekvieno skirtingos pažiūros. Gerai, ką gi. Vis dėlto pagalvok, a?

HADSONAS (*šypsosi, paskui lėtai*). Taigi. Pagalvo-siu. Tuo tarpu pristatysiu misis Rouz pas tą inkvizitorių. Sėkmės.

Išeina

BILIS. Džoja! Susijungei su misis Ivz?

DŽOJA. Ten užimta.

BILIS. Tai vėl paskambink. Paprašyk, kad komuta-torius perjungtų. Kur Šerli?

DŽOJA. Išėjo.

BILIS. Kur išėjo?

DŽOJA. Nežinau.

BILIS. Tai yra, ar manai, kad ji grįš?

DŽOJA. Neturiu supratimo. Kažkaip neatrodo.

BILIS. Rimtai?

DŽOJA. Ji išsinešė muilą ir rankšluostį.

BILIS. Pasakė ką nors?

DŽOJA. Verkė, ir tiek. Ar galima atsiųsti misis Garnsi?

BILIS. Ne. Turiu pasišnekėti su misis Ivz.

DŽOJA. Valandėlę, rodos, sujungė. Nepadėkit ragelio... Kalbėkit.

BILIS (*į ragelį*). Liza? Brangioji, vis stengiuosi tave pagauti... Kaip reikalai?.. O, ne... Po truputį... Sakau, po truputį... Ką? Na, pirmiausia aš negavau taksi, tai yra, ne pirmiausia... Žinai, jeigu atlošiu galvą ir nemataruoju į šalis, ir labai lėtai kalbu... Klausyk, pakentėk valandėlę... Kas kaip? A, vakar vakare... Na, kaip visuomet su Ana... o, dar namie ir paskui... Aišku, biauuru, bet iš viso gana keista... Sunku paaiškinti... Ne, kaip reikiant negaliu... atleisk. Tiesiog, atrodo, mažai teatsimenu... teatsimenu, kas ten atsitiko... Tiesiog jutau, kad visi į mane žvairuoja... žvairuoja... Žinau, reikėjo laikytis! Man į juos nuspiaut, kaip ir jiems į mane... Neaišku, kas ko labiau bijo... Tur būt, jie tikrai *trokšta*, kad jais žavėtųsi... ir aplamai... O aš nesistengiu. Na, niekai... Ne, Anai ten buvo labai linksma... O, paprasčiausias vakarėlis... Rodos, visi ja žavėjosi... Žinoma, bet labiau, negu paprastai... aišku, tvarkoj, nes aš buvau greta... Tik, rodos, ši kartą tai buvo mano sąskaita, sakytum, mane apvaginėjo... jie tarsi neigė mane... kaip malonu girdėti tavo balsą... Ne, dar nežinau... gal vakarop... Klausyk, būk gera, bent *tu* manęs nesmauk... Taip. Viskas bus gerai... Gal ir nepanašu į tai, bet taip ir bus... nejaugi tu manai, kad aš noriu dalyvauti toje idiotiškoje gimimo dienoje?.. Manai, nežinau?.. Aišku, tai Ana... Gerai, aš tikriausiai pats pašnekėsiu su mergiūkšte... Klausyk, brangioji, dabar būsiu užsiėmęs... Ar galima paskambinti vėliau? Atėjo klientė ir laukia beveik... Pats paskambinsiu... *Būsi*, tiesa? Taigi, bet *neišeik*... Prižadi? Neišeik, kol nepaskambinsiu... Man reikia su tavim pasikalbėti... Viskas bus gerai. Nesijaudink. (*Džojai*) Pakviesk misis Garnsi.

Džoja įleidžia misis G a r n s i. Bilis atsistojęs su ja pasisveikina

Misis Garnsi, atleiskit, kad turėjot palaukti.

Misis Garnsi linkteli

Ar jums padavė arbatos? Džoja!

D ž o j a linktelėjusi išeina

Tvarkoj. Buvau užsiėmęs su kliente. Niekaip negalėjau atsikratyti. Taigi: jūs jau kelis kartus šnekėjotės su misteriu Hadsonu, ar ne?

MISIS GARNSI. Taip, šnekėjausi.

BILIS. Taigi. Matot, aš nežinau visų smulkmenų. Kaip girdėjote, misteris Hadsonas turėjo perduoti bylą man... tuo tarpu...

Misis Garnsi tarytum truputį išsigąsta

Taigi, šįryt jis turi pasimatyti su advokatu, o, be to, mano, kad būtų gerai, jei jūs pasikalbėtumėt ir su manim.

MISIS GARNSI. Suprantu.

BILIS. Atrodo, neištikimybės faktas neabejotinas. Štai šių trijų moterų, neskaitant likusiųjų, kiek suprantu, visiškai gana. Jūs *reikalaujate* alimentų. Du vaikai, ar ne?

MISIS GARNSI. Jūsų nuomone, aš turiu reikalauti?

BILIS. Juk misteris Hadsonas jums jau patarė?

MISIS GARNSI. Taip.

Pauzė

BILIS. Misis Garnsi, aš galiu išaiškinti jums įstatymą ir, remdamasis tuo, ką jūs man pasakysite, turint omenyje, kad sakysite tiesą,— tokią, kokią žinote,— galiu išdėstyti jums legalias veikimo galimybes. O toliau manykitės pati.

MISIS GARNSI. Taip. Tą patį sakė ir misteris Hadsonas. Toks įstatymas. Ir...

Pauzė

BILIS. Gal misteris Hadsonas ne... Prašom pasakyti, kaip jūs galvojate apie visą šitą istoriją. Matote...

Ji tyliai linkteli

...jus pirmiausia paklaus: kodėl santuoka iširo?

Tyla

Ar dėl moterų? Tik dėl jų? Įstatymo požiūriu, tokio *tik* visai pakanka.

MISIS GARNSI. Nežinau. Tiesiog nežinau, ką daryti. Matot, jis tikrai geras. Švelnus, net labai jautrus, sakyčiau, nuolat ir visur, visur mane globoja. Visada toks buvo. Jis mane myli. Žinau... Manau, kad mes... Taigi, aš... pasidariau jam svetima. Bet jis ir pats sau pasidarė svetimas... Ar gavote iš misterio Hadsono tuos niekus — žodžiu, parodymus?

Bilis linkteli

Jis *protingas*, jis gerai dirba. Dirba rimtai. Gražios išvaizdos. Labai žavus, nors ir savotiškas, tikrai žavus, moka pralinksinti geriau, negu bet kas. Bet suprantat, suprantat, mane baisiai slegia, kad jį taip ižeidinėja.

BILIS. Atleiskit?

MISIS GARNSI. Visi. Jis grįžta namo, ir aš aiškiai matau, kad, ko jis besiimtų, jam nieko neišeina. Nei įstaigoje, nei su draugais, nei, pagaliau, su merginomis. O aš norėčiau, kad išeitų. Rimtai, jis baisiai stengiasi. Norėčiau jam padėti. Bet negaliu, ir visi, visi, kur tik mudu einam, ar į koki vakarėlį, ar į mūsų klubą, ar tiesiog pasivaikščioti su vaikais, visi, matau, visi nuo jo

nusigręžia. Ir kuo žmonės geresni, švelnesni, rūpestingesni man, tuo blogiau jam. Žinau. Ir dar. Dar: aš *irgi* tokia. Vaikai visai nekreipia į jį dėmesio. O dabar dar aš. Negaliu pakeisti, kad jį taip niekina ir išjuokia, ir patyliukais tyčiojasi, ir ignoruoja...

Šie paskutiniai žodžiai vos begirdėti

O dabar aš. Aš rengiuosi jį palikti.

Kažką beprasmiškai murma. Bilis šoka jai padėti, bet jis pats tarsi sustingęs

BILIS. Džoja!

Tyla, tik misis Garnsi murma

Džoja! Džoja!

Įeina nustebusi Dž o j a

Misis Garnsi prastai jaučiasi. Gal išvestum ją ir duotum jai brendžio? Misterio Hadsono kabinete yra lašelytis.

Džoja, prilalkydama misis Garnsi, išveda ją

Ir sujunk mane su misis Ivz.

DŽOJA. Tuoju.

BILIS. Tuoj pat, kai tik galėsi.

M o t e r y s išeina. Bilis praryja dar tris piliules

Džoja!

DŽOJOS BALSAS. Ko reikia?

BILIS. Prisiskambinai?

DŽOJA. Neatsako.

BILIS. Užimta ar neatsako?

DŽOJA. Neatsako.

BILIS. Pabandyk dar. Negaišk!

Laukia

DŽOJA (*netrukus*). Vis dar neatsako.

BILIS. O... Kaip misis Garnsi?

DŽOJA. Daviau jai viskio. Brendžio nebuvo. Nori užsakyti taksi, važiuoja namo.

BILIS. Gerai, užsakyk.

DŽOJA. Gerai, užsakyk.

BILIS. Ir, Džoja...

DŽOJA. Klausau?

BILIS. Užėik minutėlei, a? Tuoj pat.

D ž o j a įeina

Pridaryk duris.

Džoja uždaro

Kaip jautiesi?

DŽOJA. Normaliai. O jūs, atrodo, nekaip.

BILIS. Džoja.

DŽOJA. Ką?

BILIS. Ar nenorėtum šįvakar truputį užtrukti?

DŽOJA. Labai reikia?

BILIS. Taip.

DŽOJA. Jeigu norit...

BILIS. Ačiū.

Džoja nori išeiti

DŽOJA. O ką daryti su misis Ivz?

BILIS. Bandyk prisiskambinti.

DŽOJA. Jūs su ja kalbėsit?

BILIS. Ne. Tačiau. Pasakyk, kad šįvakar užbėgsiu.

DŽOJA. Kelintą valandą?

BILIS. Sakyk, tegu laukia, kol ateisiu.

U ž d a n g a

ANTRASIS VEIKSMAS

*Ta pati kontora. Pilka prieblanda. Girdėti anks-
tyvo ryto taksi. Bilis miega ant sofos, atsisags-
tęs apykaklę, užsiklojęs paltu. Jis stengiasi at-
sibusti, kaip pirmajame veiksmė; kaskart atkak-
liau grumiasi su miegu, bandydamas iš jo pabėg-
ti. Išgelbsti telefono skambutis. Bilis atsimerkia,
sėdasi, veide — palengvėjimas ir nuovargis. Po
to — baimė, beveik siaubas. Jis prieina prie te-
lefono ant savo stalo ir žiūri į jį. Spokso į laik-
rodį. Nieko nemato. Atskleidžia užuolaidas, ir
kambarįje šiek tiek pašviesėja. Pažvelgia pro
langą, uždega stalinę lempą ir atidžiai pasižiūri
į laikrodį. Atsargiai pakelia telefono ragelį.
Aparatas neprijungtas prie komutatoriaus. Bilis
eina į laukiamąjį ir pakelia ragelį ant Hadsono
stalo. Telefonas liaujasi skambinęs. Tyla.*

*BILIS (klek palūkėjęs). Taip? (Pauzė) Alio? (Pauzė)
Kas čia? Kas skambina?*

*Niekas neatsiliepia, ir jis padeda ragelį. Knybu-
riuoja prie komutatoriaus ir murma*

...Idomu, kaip įjungti... tą šėtoną!

*Grįžta į savo kambarį, pakelia ragelį. Aišku, ty-
la. Vėl eina prie komutatoriaus. Grįžta su stikli-
ne vandens, vėl pakelia ragelį. Šį kartą viskas*

tvarkoje. Išsiima iš stalčiaus piliules ir pradeda rinkti numerį. Paskui, netekęs drąsos ar jėgų, padeda ragelį. Ryja vieną tabletę ir springsta, lyg dantų gydytojo kėdėje. Eina sodos vandens, prisipila stiklinę, žiūri į dvi tabletes, kurias dar reikės praryti, ir vėl renka numerį

Pastaba:

Sis ir sekantys pasikalbėjimai telefonu, o taip pat kai kurie dialogai palaipsniui sukelia vis stipresnį sapno ir nerealybės pojūtį, kaip tada, kai Bilis davė „parodymus“ pirmojo veiksmo pradžioje. Kartais pokalbis turi atrodyti apibrėžtas vietos ir laiko, natūralus, atsitiktinis, aiškus, suprantamas. Kituose sutirštėja sapno nuotaika; pavyzdžiui, pašnekesyje, kuris vyksta dabar, asmuo, su kuriuo Bilis kalbasi, turi atrodyti visai realus, bet kartais atsiranda apgaulingas jausmas, tarsi Bilis apskritai neturi pašnekovo

BILIS (į ragelį). Liza? Brangioji? Aš tave pažadinau?.. Atsiprašau... vadinasi, tai ne tu skambinai... prieš valandėlę... nesupratau, kas tai... O, tikriausiai Ana. Taip, aš kontoroje... Na, kaip sakoma, prasčiau, negu savo lovoje... Taip... tarsi grąžtas, sena istorija, prie pat akių obuolių... Kaip tu jautiesi? Ar ėmei migdomuosius?.. Tris piliules? Tu iš proto išėjai!.. Žinau, brangioji, atsiprašau... Taip, aš turėjau paskambinti, turėjau... (Ryja piliulę, užgerdamas sodos vandeniu) Valandėlę... Ant-ra... Trečia... Atleisk... Taigi, žadėjau užbėgti... Oi, liaukis, Šerli vakar atsisakė tarnybos... Tiesą sakant, aš net nenustebejęs... Žinau... Taip, man irgi tai rūpi... Kaip tai Džoja dirbs nė kiek ne blogiau? Klausyk, taip anksti nedera krėsti juokų ir įtarinėti... Ei, palauk valandėlę. (Prisidengia ranka burną) Valandėlę. Palauk.

Dingsta laukiamajame. Nuleidžia vandenį išvietėje. Grįžta, šluostydamasis veidą

Atsiprašau. Ką? Ne, tik piliulės nuėjo velniop... Taip, dabar reikės praryti dar tris... Padariau klaidą, pirmąją užgėriau grynu vandeniu... Klausyk, žinau, kad turėjau paskambinti, bet nepaskambinau ir negalėjau. Bet aš tave baisiai myliu ir norėjau būti su tavimi ir šnekėtis labiau už viską... Gerai, pasakysiu, kas atsitiko... tik nereikia to kvailo barzdoto humoro apie Džoją. Prašom... Aišku, aš pats irgi, bet *man* galima... Gerai, aš irgi nebešnekėsiu... Biauři diena buvo, Liza, biauři diena nuo pat pradžių... Kaip tik rengiausi tau paskambinti — maniau, turėsiu gerus tris ketvirčius valandos prieš susitikdamas su Ana... Matai, buvo baisiai daug darbo... Ir staiga ji apsireiškė pusę aštuntos... Ne, durys apačioje buvo užrakintos... Sargas visada užrakina... Ne, ji ne... Brangioji, prašiau, kad liautumeis apie Džoją... Na, ir ką turėjau daryti? Neskambinsiu gi tau, kai ji pas mane... Taip, žinau, kad tai dabar jau nebeturi reikšmės, bet negalėjau prisiversti... Manau, ir tau nebūtų buvę labai malonu... Ji susitarė, kad eisim į svečius pas tuos sumautus jos bičiulius, Vatsonus... taigi, tie patys, kurie dviese rašo knygas... Sociologija ir seksas. Berods, „Natūralusis prieauglis ir ginklavimosi varžybos, analizė“. Vienos lentelės ir diagramos, nė pats velnias neperskaičys... Taip. Galų gale išeina, kad reikia gimdyti arba negimdyti. Ir gimdo. Teisingai. Kai tik ji gamina naują kūdikį, jis įeina į palatą su marline kauke ir atkiša fotoaparata... Taigi... drąsina... Į juodu pasižiūrėjus, bet kas neteks drąsos... Aišku, *pašvinkę* pietūs... Žinai, medinės lėkštės, taigi, primityvas iš „Sandi Taims“ priedo... *baisiai* neskanu... Alio... Alio... Kur tu? O... Man vis rodos, tu kažkur dingai... Matai, tu tylėjai, ir man stauga... Alio... Alio... Šėtonėli mieliausias... Taigi, ji apsireiškė šičia... Žinau, kad tu taip nesielgtum... Tu kur kas protingesnė... Aš visai ne apie tai... Ji prapliupo

apie tą velnio savaitgalį tą pačią akimirką, kai aš atidariau duris... Taip — Džoja atidarė duris... Ne, man rodos, jai tas buvo visai malonu. Ji junta, kad jei kas nors prasidės, nukentėsi tu, o ne ji... Iš dalies tai tiesa... Buvau kauštelėjęs ir išdėjau jai viską... štai šitaip: kad mudu jau kelias savaites nesimatėm ir nusprendėm praleisti drauge bent tris dienas, nuo ryto ligi vakaro, ramiai, netrikdomi — o Džeinei — ką gi, nepasisekė, ir tiek. Ji šauni mergiotė, tiesa, jau gerų septyniolikos metų,— mes daugiau kaip du kartus vyresni,— ir ją prižiūri ir lepina dievaižin kaip. Be to, jauna, o ta jaunystė visus taip žavi ir varo iš proto. Gal ji nelabai protinga ir graži, bet pati jaunystė. Jei aš toks būčiau, nieko kito nenorėčiau... Aišku, ji neįklimps, kaip mudu... Alio... Alio... Sakau, kaip *mudu*. O jei įklimps, tai neturi reikšmės, tai jos neparbloks ir nepražudys... Garbės žodis, taip ir išdėjau... Taip... Pasakiau, kad būtinai važiuosim... Ir kad baisiai tave myliu... Taip ir pasakiau... Kas čia darosi? Beveik nieko negirdžiu... Taigi, nuėjom į svečius, neklausk kodėl, geriau būčiau ėjęs namo... Aišku, per daug paėmiau, pati supranti... Keista, mane, atrodo, jie šiaip taip pakentė. Žinoma, jiems gaila Anos, ir jie mano, kad aš senas galvijas, bet tai dar ne viskas, ne viskas, dar kažkas prisidėjo... Nežinau... Liza... Liza... Alio, Liza... Man baisu... Atrodė, kad aš egzistuoju tik jos dėka, nes ji man leidžia, bet jei ji paspaustų mygtuką... paspaustų mygtuką... tai nežinia. Jei paspaustų mygtuką, aš mirčiau... Jie praeitų pro mane tarsi pro tuščią skelbimų lentą ar antkapį, ar dykvietę šalia geležinkelio, ar panašiai... O, be to dar, misis Garnsi... Misis Garnsi, atsimeni?... Nežinau, ką su ja daryti... Ne, aš rimtai šneku... Aišku, važiuojam. Kitaip nevertėjo kelti skandalo. Ji viską žino. Tiesą sakant, ir anksčiau žinojo... Patikėk... Tai yra, vakarieniaujant kilo skanda-

las, ir mes anksti išėjom... Aišku, ji norėjo pasilikti... Aš nuvežiau ją namo, bet ji — o, viešpatie! — nesiliovė, ir aš grįžau šičia. Automobilis buvo garaže, taksi nepagavau, todėl grįžau pėsčias ir čia pernakvojau... Norėjau, bet kažkaip nejauku pasirodė brautis pas tave... Žinau, kad turėjau, bet negalėjau! Taigi... Klausyk, aš užbėgsiu, kai tik galėsiu. Labai pasiilgau tavęs, tiesiog nesulaukiu, ir bijau šios dienos... Taigi, rasiu darbo metu kokią nors spragą... Alio... Alio... Neišeik, gerai? Neišeik, aš paskambinsiu. Bai.

Jis padeda ragelį. Vėl kelis kartus pakelia — tikrina, ar veikia telefonas. Išsitraukia skustuvą, šepetėlį ir veidrodį ir niūriai spokso į juos. Vėl renka numerį

Tikrovės iliuzoriškumas juntamas labiau, negu bet kada — neaišku, ar telefonas veikia, ar pašnekovas egzistuoja. Bilis šneka tai aiškiai, beveik įžūliai, tai suglumęs murma, jaudinasi, kalbasi su savimi

Kai kurie sąmojai skirti jam pačiam, jis braviuoja ir save drąsina, kai kada aišku, kad kalbasi du realūs žmonės. Bilis šneka telefonu atsargiai, įžeidžiamai, abejingai, bailiai. Labiausiai bijo, kad jį pertrauks, balsas kitame gale nutils

BILIS (į ragelį). Ana? Kaip laikaisi?.. Atleisk. Ar neėmei piliulės?.. Na, tada nieko nuostabaus, tiesa?.. Tu man skambinai... na, brangioji, liaukis, aišku, aš žinau, kad tai tu buvai. Tu kažkaip ypatingai padedi ragelį... Ne, aš nakvojau šičia, jei nenori — netikėk... Negavau taksi, todėlėjau pėsčias... tu, matyt, skambinai, kad sužinotum, kur aš esu, o ne kas man darosi... O, puikiausiai, ypač po tavo mielo vizituko ir tų tavo draugų... juk

nelabai linksma buvo, tiesa?.. Na, tau sekėsi, kaip kad paprastai... Visai nenoriu tavęs užgauti, tu to pasisėkimo nusipelnei. Tiesiog juo labiau jie niekina mane, juo žavingesnė, drąsesnė ir doresnė atrodai tu... Kartais man vaidenasi, kad tu mano vienintelė atspara ir, jei mane paliksi, aš dingsiu, turėsiu dingti, niekas man nepadės, atsidursiu tarsi kosminėje kabinoje, nesvarus, bejėgis, neveiklus, it aklas kūdikis išoperuotoje pūvančioje gimdoje... Ne, aš tavęs nepaliksiu... Jau sakiau. Nepaliksiu tavęs... tai *tu* mane palieki... sakiau, kad iš savaitgalio nieko neišeis, neišeis, iš savaitgalio nieko neišeis... Taip, taip... Kai dėl Lizos — nežinau. Ji irgi pasišalins, gal paskutinė, bet pasišalins... Aišku, ji važiuoja su manim... nes aš, tur būt, jos nemačiau jau šešias savaites, velnias griebtų, ir turiu būti su ja... Žinau, kad toks esu, prisipažįstu... Džeinę matau kas mielą dienele, ir ji bus tik laiminga, kai galės manim atsikratyti, atėjus draugams... nes aš jai tikriausiai tiesiog įtari, priešiška sena menkysta, ir dar tol kibau prie jos, kol liovėsi mūvėti džinsus... Kam tu visada sakai „meiluzė“? Darai melodramą iš didžiausios banalybės... ištari tarsi žodį „pterodaktilis“, kuris tau baigia plaučių vėžį įvaryt... ar ką nors panašaus... Žinai, ji apie tave lygiai taip pat atsiliepia — tik, ko gero, truputį sąmojingiau... O, ji turi humoro pojūtį... Na, kažką apie tavo paaukuotą šukuoseną... aha, ir apie tavo suknele; kaip ji pavadino? Kartūno ir nėrinių kolažas... Nežinau, kas nors jai papasakojo — ne, ne aš... Tiesa, jūs abi ne pačios elegantiškiausios moterys pasaulyje... Žinau, bet meiluzės, kaip tu jas vadini, paprastai ne tokios pakančios, kaip žmonos. Turėk omeny, ne tokios globėjiskos, bet anaip tol ne kilniaširdės... Ne, aš ją šmeižiu... Taip, ir tave. Klausyk, ar Džeinė jau išėjo? Gal pakviesk... noriu su ja pasišnekėti, štai kam... Žinai, aš smarkiai nevykęs tėvas,

bet geresnis už daugelį, ir, šiaip ar taip, galiu paklausti dukterį kai ko telefonu. Beje, jeigu ji nenori, tegu nekalba. Tik tu jai nenurodinėk.

Pauzė

Džeine? Alio, brangioji, kaip laikaisi?.. Sakyčiau, daugmaž kaip visuomet. Na, gal truputį blogiau. O kaip Drama? Ne tavo širdies drama, jei tu tokią pergyveni, bet sceninė kalba, improvizacija ir taip toliau?.. Puiku, džiaugiuosi. Tu to nusipelnei. Pamatysi, aš dar sulauksiu tavo šlovės. Na, kai tau bus apie trisdešimt... Ko norėjau paklausti? Sakau, gal šiandien galėtum užbėgti pas mane?.. Iš ryto, kada tau patogiau?.. Ne, nieko labai svarbaus, tiesiog norėčiau, kad padarytum man malonumą ir skirtum dešimt minučių laiko... jei tu nieko prieš, papusryčiautume... o ar negali praleisti dikcijos pamoką ar kaip ten? Juk ir taip puikiai kalbi... Aš tau nepataikauju ir nepapirkinėju. Garbės žodis, tas liaudies dainininkės ir deklamatorės balsas man jau priemėtį įvarė, tiesiog prašau, kad pabūtum bent valandėlę, bent prieš... Na, ačiū dievui! Nupirksiu tau pripučiamą priegalvį artimiausiam Oldermastono žygiui. Ir Trafalgaro aikštėje bus minkščiau sėdėti... Atleisk, dabar devinta ryto, o mano sofa nelabai patogi. Ačiū, brangioji, labai ačiū. Ilgai neužtruksi... Ką? Gerai, duokš.

Pauzė

Alio... Rimtai, nežinau... Ne, tikrai. Šiandien gan bauri diena. Hadsonas dabar, atrodo, visą laiką teisme. Iš Džounzo jokios naudos... na, tiesą sakant, aš jo nemėgstu, ir gana; kad dirba, tegu dirba, bet sugalvotų vesti mano dukterį — tada jau kita šneka. Duok dieve, kad ji neužsimanytų... Aišku, negirtas, tiesiog trys piliulės varo vakarykštį šnapsą pro visas kūno skyles, ir tiek. Beje,

Džeinė tikriausiai ištekės už kokio nors revoliucingo afrikiečio. Gal truputiuką, nežinau. Jeigu ji dar nepaaukojo savo nekaltybės organizacijai... Sakau, nežinau. Man reikia dar kartą pasimatyti su misis Garnsi. Tikriausiai viską pagadinsiu, jau pagadinau, bet ji vėl ateis ir ims inkšti, kaip čia pasakius, o paskui bus Tonks prieš Tonksą ir nešvankus pasikėsinimas ar išžaginimas,— gerai nebeatsimenu,— ir kažkoks apšvogęs banko direktorius, ir... Taip, mudu matomės, tu turi tai žinoti, ir, be abejo, žinai... Paskambinsiu tau ir pareisiu... kai tik galėsiu... Žinau, kad tu... Aš tave myliu... Bet iš to mažo džiaugsmo, tiesa?.. Klausyk, pabandyk praryti piliulę ir išsimiegok... Na, kaip nori. Tik nedrausk Džeinai už-eiti pas mane. Ne, užmiršk tai. Jei gali ir nori... Bai.

Jis padeda ragelį. Triukšmas laukiamajame. Bilis šaukia

Džoja!

Niekas neatsako. Jis atsistoja, iškiša galvą pro duris. Nieko nėra. Grįžta, žiūri į laikrodį. Pakeilia ragelį, renka numerį. Laukia. Niekas neatsako. Susirūpinęs ima apžiūrinėti savo nykštį. Padeda ragelį. Nebežino, ką daryti. Vėl triukšmas laukiamajame. Šį kartą kažkas tikrai atėjo. Bilis laukia. Niekas neįeina, ir jis nebeiškenčia

Džoja! Džoja!

*Nusivilkdamas apsiaustą, įeina H a d s o n a s.
Dirstelėjęs į sofą, viską supranta*

HADSONAS (*gana reikšmingai*). Sveiks, ankstyvas paukščiuk!

BILIS. O...

HADSONAS. Tai kur ji?

BILIS. Nusiėmė.

HADSONAS. Ar gerà buvo?

BILIS. Aukščiausio lygio.

HADSONAS. Tada puiku.

BILIS. Aišku. Žinai, per penkias minutes padaro iš žmogaus kotletą.

HADSONAS. Malonu girdėti.

BILIS. Sakyk, o kaip Šerli?

HADSONAS. O kas tokio?

BILIS. Manai, grįš?

HADSONAS. Ne. Daugiau jos nebematysi.

BILIS. Tikrai nebematysiu?

HADSONAS. Ji paskambino Džojai vakar vakare ir paprašė atsiųsti jai darbo kortelę.

Vėl triukšmas laukiamajame

BILIS. Jeigu tai Džounzas, tegu geriau nesirodo, nenoriu.

HADSONAS. Kiek suprantu, šį sykį susiradai šaunią partnerę.

BILIS. Ką nori pasakyti?

HADSONAS. Gal kokią dieneleį paatostogauk.

BILIS. Per daug darbo.

HADSONAS. Kas tavo nykščiui?

BILIS. Žiūriu į jį, ir viskas. Truputį skauda. Tiesą pasakius, žiūrėti gana įdomu. Niekad nežiūrėjau kaip pridera. O tu? Gal tai vėžys?

Džounzas įkiša galvą į kontorą

DŽOUNZAS. Sveiki!

HADSONAS. Sveiks! Su motoroleriu?

DŽOUNZAS. Taip.

HADSONAS. Tada eik ir šildykis, kad atitirptum.

DŽOUNZAS. Šerli nėra?

HADSONAS. Ne. Nebebus.

DŽOUNZAS. O kur Džoja?

HADSONAS. Matyt, pramiegojo.

DŽOUNZAS. Tai aš surūšiuosiu pašta.

HADSONAS. Taigi, tavim dētas taip ir padaryčiau.

DŽOUNZAS. O kas atsitiko?

HADSONAS. Viršininkui širyt išimetė vėžys.

DŽOUNZAS. A?

HADSONAS. Į nykštį.

D ž o u n z a s i š e i n a

BILIS. Dėkui dievui. Tur būt, vėl kiaurą dieną būsi teisme?

HADSONAS. Ko gero.

BILIS. Kodėl man palieki visą darbą?

HADSONAS. O ką, tavo manymu, turėčiau dirbti?

BILIS. Nežinau.

HADSONAS. Išnaudok Džounzą.

BILIS. Ačiū. Gali pasiimt jį sau.

HADSONAS. Na, tai aš einu. Tiesa, kaip ten su mīsis Garnsi?

BILIS. Nė velnio.

HADSONAS. Taip ir maniau.

BILIS. A?

HADSONAS. Jai išsinešdinus, gavom vyro atsakymą.

BILIS. Na?

HADSONAS. Taigi. Man rodos, jai nėra ko jaudintis.

Bilis spokso į jį ir ima kvatoti. Vėl triukšmas laukiamajame

HADSONAS. Tur būt, Džoja.

BILIS. Pakviesk.

HADSONAS. Tuoj.

BILIS. Klausyk, Voli, ar apsvarstei mano pasiūlymą?
(*Pauzė*) Pasiūlymą, Voli. Dėl dalininkavimo.

HADSONAS. Taip. Teisybę sakant, truputį galvojau.

BILIS. Ir ką?

HADSONAS. Norėčiau dar kiek pasvarstyti. Jei neturi nieko prieš.

BILIS. O Pifardai?

HADSONAS. Atrodo, jiems neskubu.

BILIS. Neskubu? Tiesa, firma stambi. Na, gerai.

Pauzė

Džoja!

D ž o j a įeina

HADSONAS. Ak, štai ir ji.

DŽOJA. Jūs ko nors pageidavot?

HADSONAS. Šviečia kaip saulė.

BILIS. Prašom atnešti laiškus.

DŽOJA. Juos rūšiuoja misteris Džounzas.

BILIS. Tai atnešk tuos, kuriuos jis jau atidėjo.

DŽOJA. Gerai.

BILIS. Ir paskambink misis Garnsi.

DŽOJA. Tai ką?

BILIS. Kaip tai ką?

DŽOJA. Ką pirmiau?

BILIS. ...Misis Garnsi. Noriu ją pagauti.

D ž o j a linktelėjus išeina

HADSONAS. Sprendžiant iš balso, tau atrodo, kad ją praradai. Na, tai dar pasimatysim.

Išeina. Bilis kelia vidinio telefono ragelį

BILIS. Džoja! Duok šen misis Ivz.

DŽOJA. Katrą?

BILIS. Ką? Ak, tu kalbi su misis Garnsi. Pasakyk, tegul užaina, kai tik galės.

DŽOJA. Klausau.

BILIS. O ką Šerli?

DŽOJA. Kaip tai ką?

BILIS. Tai ar ji neateis?

DŽOJA. O kuriems galams?

BILIS. Sakai, tikrai išsinešdino?

DŽOJA. Taip. Tikrai.

Bilis spokso į savo nykštį. Suskamba telefonas

BILIS (*į ragelį*). Liza? Klausyk, atsiprašau. Tai tik todėl, kad bus sunki dienele. Ką padarysi, matau... Taip, aš puikiai jaučiuos. Truputį skauda nykštį, ir viskas... Taigi, tikriausiai vėžys. Bet, klausyk, niekur neišeik, gerai? Kas beatsitiktų, lauk manęs, neišeik, sutarta? Pui-ku. Ačiū... Juk neišeisi?.. Bai.

Vėl įeina Džoja su keliais laiškais.

DŽOJA. Tuo tarpu viskas. Žinot, kaip jis gaišuoja.

BILIS. Tvarka. Duokš. Ar susiskambinai su misis Garnsi?

DŽOJA. Taigi, su kažkuo kalbėjau. Rodos, su jos seseria.

BILIS. Uždaryk duris.

Džoja uždaro

DŽOJA. Sako, ji apsigalvojusi.

BILIS. Apsigalvojusi?

DŽOJA. Taip man sakė.

BILIS. Bet ar tu paaiškinai, kad man svarbu su ja dar kartą pasimatyti?

DŽOJA. Suprantama. O ji ėmė ir išdrožė, kad atsiųstumėt sąskaitą.

BILIS. Bet aš norėjau su ja dar pasimatyti.

Pauzė

DŽOJA. Tai ar siųsti?

BILIS. Ką? Gerai, siųsk! Ne. Ne, nereikia.

DŽOJA. Nei šis, nei tas.

BILIS. Kaip jautiesi šįryt?

DŽOJA. Puikiausiai.

BILIS. Taip ir atrodo, turiu pripažinti.

DŽOJA. Ačiū, misteri Meitlendai.

BILIS. Kaip parvažiavai?

DŽOJA. Juk buvo tik pusė aštuntos vakaro. Vis dėlto ne kiaurą naktį...

BILIS. Nepyk.

DŽOJA. Aš ir nepykstu. Mudviem buvo labai smagu. Ar ne?

BILIS. Atrodo, kad taip.

DŽOJA. Tik gerokai pūtė pro tą slenkstį. Ir nieko sau išėjo, kai aš atidariau duris jūsų senei.

BILIS. Bet tu nesigaili?

DŽOJA. Gal dar bus kiti kartai, kitos vietos. O jei ne, ką gi... Ji žavinga, tiesa?

BILIS. Manai?

DŽOJA. O jūs ar nemanot?

BILIS. Taigi. Taigi. Manau. Jūs beveik visos žavingos.

DŽOJA. Aš tik dėl vieno gailiuosi, bet tai man jau daugmaž įprasta.

BILIS. Dėl ko?

DŽOJA. Bili.

BILIS. Ką, Džoja?

DŽOJA. Aš turiu vieną ydą. Tiesą sakant, ne vieną, bet šią lengviausia pastebėti. Matot, man reikia vyro nuolat, tai yra, aš visuomet jo noriu, kas akimirka...

BILIS. Džoja, patikėk, moteriai visai negėda išpažinti tokią ydą.

DŽOJA. Bet juk visi sako priešingai. Tiesa? Vyras liausis tavo gerbęs, tu pati liausies savo gerbus, ir panašūs pliurpalai. Tiesa?

BILIS. Tiesa.

DŽOJA. Matot. Todėl aš visada jaučiuosi kalta. Idiotizmas, bet ką padarysi. Todėl aš būtinai priverčiu juos sakyti: „Aš tavo myliu“. O paskui, paskui pati sakau: „Aš tavo myliu“.

BILIS. Ir kas tada?

DŽOJA. Kas tada? Tada palengvėja. (*Pauzė*) Matot.

BILIS. Atleisk.

DŽOJA. Nieko. Jūs manęs nemylit. Aš jūsų irgi. Bet tai nesvarbu. Ar ne?

Nerūpestingai pabučiuoja Bilį

Jūs šaunus senis. Tik išgąsdintas, tiesa?

BILIS. Taip.

DŽOJA. Gerai, Džoja jūsų nepaliks. Bent tuo tarpu. Nuo ko pradėsime?

BILIS. Nežinau. Juk tu susidorosi, ar ne?

DŽOJA. Be abejo.

BILIS. Čia dar ta Tonkso byla. Ir tas bernuželis. Nešvankus pasikėsinimas. Ar išžaginimas?

DŽOJA. Gal paklausti misterį Džounzą?

BILIS. Ne. Sėdėk prie komutatoriaus.

DŽOJA. Gerai, brangusis.

BILIS. Beje, užeis mano duktė.

DŽOJA. Kada?

BILIS. Tiksliai nežinau. Šįryt. Siųsk ją tiesiog pas mane.

DŽOJA. Gerai. Ligi pasimatymo.

Išeina

BILIS (*šaukia įkandin*). Tiesa, pabandyk sugauti pačią misis Garnsi ir sujunk mudu. Jei nepavyks... jei nepavyks, primink, kad išsiųsčiau jai laišką.

Pro duris įkiša galvą Džounzas

Ko reikia?

DŽOUNZAS. Džoja liepė atnešti likusius laiškus.

BILIS. Šaunu.

DŽOUNZAS. Čia jų nelabai daug.

BILIS. Nelabai daug. Perlaidos? Nauji reikalai? Naujos problemos?

Džounzas abejingas

DŽOUNZAS. Tik tiek, daugiau nieko nėra. Misteris Hadsonas liepė surūšiuoti jums paštą.

BILIS. Surūšiuoti? Taip, žinoma. Ar manai, kad senis Volis rengiasi nuo mūsų pabėgti?

DŽOUNZAS. Neturiu supratimo. Žinau tik, kad Pifardai siūlo jam vietą.

BILIS. Ką tu apie tai galvoji?

DŽOUNZAS. Ką gi, labai solidi firma. Tiesa?

BILIS. Labai.

DŽOUNZAS. Kriminalinių bylų ne per daug.

BILIS. Ne per daug.

DŽOUNZAS. Tiesa, šmeižtai...

BILIS. Galybė. Tau patinka?

DŽOUNZAS. Kas — šmeižtai? Nelabai.

BILIS. O kas tau patinka labai?

DŽOUNZAS. Tiesiog nežinau. Visur tas pats, kai įsigilini, ar ne?

BILIS. Bet jei tie — Pifardai — pasiūlytų tau vietą, eitum ar neitum?

DŽOUNZAS. Man? Man jie tikriausiai nepasiūlys, bent kol kas, tiesa?

BILIS. Nepasiūlys.

Pauzė

DŽOUNZAS. Aš ką nors padariau ne taip?

BILIS. Ne, nieko. Prisipažinsiu, bandžiau paspėti tau spąstus. Bet tu paprastai išsisuki. Nors kai kada ir ne iš karto. Tiesą pasakius, tu velniškai kietas. Kietas ir pramatantis, žinai, toks raketų amžiaus kūdikis, naujų laimėjimų amžiaus — su aptakiomis institucijomis, tikslingumo pojūčiu ir naujais pažinimo horizontais. Jei misteris Hadsonas pasišalins, ar tikiesi užimti jo vietą?

DŽOUNZAS. Nežinau. Gal būt.

BILIS. O gal ir ne? Eitum kur kitur?

DŽOUNZAS. Tiesą pasakius, man stinga patyrimo, ir nebus nieko blogo, jei truputį užtruksiu...

BILIS. Aišku. Ir aš taip manau. O kas čia?

DŽOUNZAS. Tonks prieš Tonksą, Anderson prieš Andersoną ir Meplzas. Ir čia dar priedas — pareiškimas.

BILIS. O kas tai per Meplzas?

DŽOUNZAS. Nešvankus pasikėsinimas.

BILIS. Tai kodėl kiši man jo bylą?

DŽOUNZAS. Mat, misteris Hadsonas manė, kad geriausia ją pasiimti jums.

BILIS. Ką gi. Ar siuntėt bylą advokatui?

DŽOUNZAS. Misteris Hadsonas sakė, kad jūs, tur būt, norėsite pasikalbėti apie tai su misteriu Vintersu, bet, anot jo, Vintersas tikriausiai čia nesikiš.

BILIS. Jei paprašysiu, įsikiš.

Jie nepasitiki vienas kitu

DŽOUNZAS. Gerai, jei norit, šįryt įteiksiu bylą misterui Vintersui.

BILIS. Ne, aš pats. Tik pirmiau pasikalbėsiu su Meplzu. Mat, jei nusiųsi jį tiesiai pas Vintersą, tasai užpiaus jį su smulkmenomis. Kaip jis tau atrodo?

DŽOUNZAS. Meplzas? Nelabai kaip.

BILIS. Tai yra?

DŽOUNZAS. Na, jis tik mykia ir murma. Ir mikčioja.

BILIS. Matyt, nervinasi. Kad pateko policijai į na-
gus.

DŽOUNZAS. O, be to, truputį apsimeta.

BILIS. Neaiškus paukštis?

DŽOUNZAS (*lyg tarp kitko*). Taip. Atrodo.

BILIS. Tu juo tiki?

DŽOUNZAS. Tiesą pasakius, ta istorija įtartina.

BILIS. Taip.

DŽOUNZAS. Pakliūs seniui Glaveriui, jo šansai bus visai prasti. Iniciatorius ir taip toliau, pusė metų.

BILIS. Tikėkimės, tas senas galvijas nusilauš koją. Tuo tarpu jis, berods, nė vienos dienos nepraleido. Seras Votkinas Glaveris, vicepirmininkas, V. P., kitaip sakant, Velnioniškas Pirdžius.

DŽOUNZAS. O paskui dar misteris Simlis.

BILIS. Kas jis per vienas? Aha, apsigovęs banko direktorius. Gal sugebėsiu padėti Meplzui. Kada jam paskirta?

DŽOUNZAS. Vienuoliktą.

BILIS. Tik patvarkyk, kad jam ilgai nereikėtų laukti.

DŽOUNZAS. Aš išeinu.

BILIS. A, tiesa. Tai pasakyk Džojai. Mums reikia nors vieno patikimo žmogaus.

DŽOUNZAS. Ko?

BILIS. Na, liudininko.

DŽOUNZAS. A.

BILIS. Ar turim tokį?

DŽOUNZAS. Ne.

BILIS. Gerai, žiūrėsim. Meplzo pavardė gražiai skamba. Gražiau, negu Pifardai. Paprašyk Džoją, kad duotų man stiklą vandens.

DŽOUNZAS. Okei.

BILIS. Dažniausiai tas policines bylas sprendžia žmonės, kurie nieko nenutuokia apie reikalą. Jie tik „remiasi“ parodymais — ir ne jie vieni. Kaip manai, ar kas nors vieną gražią dieną įduos mane Advokatų Draugijai? Kas nors pasiųs anoniminį laiškutį, ir aš gausiu šaukimą ryšium su profesinės etikos pažeidimu. Įdomu, kas tai padarys. Bet padarys būtinai. Keista, kad dar iki šiol taip neatsitiko. Matai, man jau grasino. Kažkoks Pifardų pakalikas. Bet neįdavė. Nežinau, kodėl. Vilsonas, o ne senis, jis į mane nekreipia dėmesio. Jaunuolis, bet įdomu, kas? Kas nors atsiras...

Pauzė

DŽOUNZAS. Girdėjau, jūs praradot misis Garnsi?

BILIS. Kaip tai, aš praradau misis Garnsi?

DŽOUNZAS. Na, mes praradom misis Garnsi. Mūsų firma.

BILIS. *Firma?* Aš rašau jai laišką. Kažkoks nesusipratimas. Aš ją pabaidžiau. Tam tikra prasme. Jutau, kad ji manęs privengia. Nelabai tinku tokioms byloms. Judu su Hadsonu geresni. *Judu* tinkate. Mokate su jais elgtis, o aš nemoku. Jie bėga nuo manęs, ir, matyt, ne be pagrindo.

Varto popierius ant stalo

Tai judu tikrai negalite — nė vienas iš judviejų — paimiti tų bylų?

DŽOUNZAS. Jūs gi žinot, kuo mes užsiėmę. Aš jau eisiu. Rodos, prašėt stiklo vandens?

BILIS. Kada tuoksies?

DŽOUNZAS. Dar nežinau. Kaip reikiant neapsisprendžiau. Skubos darbą velnias neša. Ypač tokiais atvejais. Tiesa?

BILIS. Na, jei nesinori skubėti...

D ž o u n z a s išeina. Bilis paima prašymą ištuokti ir ima tyliai balsu skaityti.

Aukščiausiajam teismui, ištuokos bylų ir admiraliteto skyriui. Prašymas ištuokti. Aukščiausiajam teismui. 1964 metų sausio 27 d. Morin Šeila Tonks nuolankiai prašo. Morin. Aš ją prisimenu. Ji visada — na, ne visada, bet dažniausiai, kai vaikščiodavom kartu,— vilkėdavo motinos darbo kostiumėlius. Jie visuomet būdavo susitraukę, šlykščios spalvos, ir sijonukas išeidavo per trumpas, ir jai dėl to būdavo nei šiaip, nei taip. Man irgi būdavo nei šiaip, nei taip, bet jai vis skaudėdavo, skaudėdavo ir gana, tiesiog *fiziškai*. Ir nieko gero neišėjo. O gaila, nes jos akys buvo nuostabiai mėlynos, o plaukai tamsūs, visai juodi. Motina ją vadino angliška gražuoale. Angliška gražuoale. Ir Šeila. Gerai atsimenu abi. Viena škotė, baltaodė, strazdanota. Važinėjo vyrišku dviračiu, ir į viską jai buvo nuspiaut. Boksavosi kaip berniukai, bet irgi paleido dūdas, kai paragavo šito daikto.

DŽOJA (*įeina*). Atvyko misis Tonks.

BILIS (*atsistoja*). O, labas rytas.

Įeina misis T o n k s. Tai ta pati misis Garnsl. Jas vaidina viena aktorė.

Prašom sėstis. Gal arbatos, kavos?

MISIS TONKS. Ne, labai ačiū.

BILIS. Ką gi. Ačiū, Džoja.

D ž o j a išeina

Tai štai. Aš jums tiesiog duosiu tą popierių, malonėkit peržiūrėti. Norėčiau, kad skaitytumėt labai atidžiai. Tai jūsų prašymas, o šitas, mažesnis — papildomas pareiškimas. Misteris Hadsonas juos ką tik surasė, todėl vienur kitur gali pasitaikyti... (pauzė) Gerai?

MISIS TONKS (*linkteli, ima skaityti*). Morin Šeila Tonks nuolankiai prašo. Taip. 1958 metų balandžio dvidešimt pirmąją žemiau pasirašiusi ieškovė Morin Šeila Tonks, mergautine pavarde Morin Šeila Viljams, netekėjusi, teisėtai susituokė su Ričardu Džordžu Tonksu, toliau vadinamu atsakovu, Leisterio grafystėje, šv. Hildos parapijos bažnyčioje. Taip. Po viršminėtos santuokos ieškovė ir atsakovas drauge gyveno įvairiose vietose, o apytikriai nuo 1960 metų spalio mėnesio ligi 1963 metų rugpiūčio mėnesio — Makviljam-strite, Nr. 42.

BILIS. Drauge gyveno.

MISIS TONKS. Tačiau kadangi ieškovė ryšium su atsakovo žiaurumu kreipėsi į teismą, Kingstono teismo skyrius 1963 metų rugpiūčio 12 d. nusprendė, jog ieškovė nebeprivalo gyventi, tai yra, drauge gyventi su atsakovu, o jis privalo kas savaitę jai mokėti du svarus septyniolika šilingų.

BILIS. Pereisime prie devintojo paragrafo.

Ji neranda

Štai čia.

MISIS TONKS. Taip. Kadangi atsakovo lytiniai poreikiai yra hipertrofuoti ir jis nuolatos bei tolydžio reikalauja iš ieškovės paslaugų, kurias, kaip jis žinojo, ji laikė besaikėmis arba šlykščiomis...

BILIS. Nuolatos bei tolydžio. Atsiprašau... Jūsų vyras pateikė pasiaiškinimą,— tiesa, nelabai nuoseklų,— ir tvirtina šit ką. Aha. Nuo paragrafo pirmo ligi septin-

to — sutinku. Paragrafas aštuntas: neigiu, kad žiauriai elgiausi su žmona. Štai, paragrafas devintas: neigiu, kad mano lytiniai poreikiai hipertrofuoti. Visada santykiAUDAVOME tik abiem sutikus. (*Pauzė*) Jūs gerai jaučiatės?

Ji linkteli

Na, tada toliau.

MISIS TONKS. Aha. Jis dažnai, dažnai reikalauDavo ieškovės paslaugų tris kartus ir net keturis kartus per dieną. Be to, praktikuodavo iškrypimą, kurį jis vadindavo...

BILIS. Dėl paragrafo dvylikto: jūsų vyras sako, jog jūsų tvirtinimai yra šiurkštus tikrovės iškraipymas.

MISIS TONKS. Be to, atsakovas nesilioVė piktnaudžiavęs ieškove, kai ji negaluodavo, Makviljam-strite Nr. 42 ir Vikerstrite Nr. 11, nepaisydamas ieškovės maldavimų...

BILIS. Turėjome tam tikrų sunkumų. Todėl mano žmona nepatirdavo deramo pasitenkinimo.

MISIS TONKS. Toliau. Dažnai nurodytose vietose, santykiAUDAMAS su ieškove, jis...

BILIS. Mano žmona mažiausiai tris kartus lankėsi moterų konsultacijoje, ir jai buvo pasakyta, kad, gydytojų nuomone, sunkumų atsiranda dėl jos frigidiškumo...

MISIS TONKS. Nepaisydamas to, kad žinojo, jog ieškovė laiko jo elgseną šlykščia ir iškrypėliška...

BILIS. Juk, rodos, nei tu, nei aš nesam pernelyg šalti? Tiesa, su tokiom mergaitėm, kaip Morin, ir net su tavim turėjau sunkumų, bet nieko šlykštaus ar nenormalaus. Nieko labai šlykštaus — bent man taip atrodo. Tu nebuvai frigida ir turėjai jaustis laiminga, nesaugojai to daikto kaip kokios šventenybės. Buvai kilniašir-

dė, meili ir linksma, turėjai pasistengti. Ir aš turėjau pasistengti.

MISIS TONKS. Jis sakė ieškovei, kad jam patinka garsai, kurie...

BILIS. Pagimdyti dar vieną vaiką. Dar vieną vaiką. Ji nepaklausė šio konsultacijos patarimo.

MISIS TONKS. Jis gėidė paleistuvauti su moterimi, gyvenančia šioje gatvėje, kurią jis vadino...

BILIS. Nes, anot jos, tai biauru. Biauru ir nešvanku.

MISIS TONKS. Jis nuolatos vadino „ta stora graži blond čirva“.

BILIS. Įdomu, natūrali ar dažyta. Bet tai nesvarbu.

MISIS TONKS. Mažiausia vienuolika sykių santuokos periodu jis bandė...

BILIS. Aš neigiu, kad reikalavau.

MISIS TONKS. Ir pasiekė savo.

BILIS. Čia nėra nė žodžio tiesos.

MISIS TONKS. Ieškovės asmenybę, jėga priversdamas ieškovę patenkinti...

BILIS. Aš atsižvelgdavau į savo žmonos jausmus, o ypač...

MISIS TONKS. Tuos iškrypėliškus įgeidžius. Taip. 1961 metų kovo mėnesį, kai ieškovė jau septintas mėnuo laukė kūdikio Lauros, atsakovas žiauriai primušė kūdikį Edvardą sunkiu šepėčiu, kuris...

BILIS. Visi šie tvirtinimai — netiesa...

MISIS TONKS. Po viršminėtų 1961 metų liepos devynioliktos įvykių...

BILIS. Tai, kas čia surašyta, neturi nieko bendro su tikrove. Aš pripažįstu, kad ne sykį buvau kaltas. Ne sykį.

MISIS TONKS. Ieškovė paliko atsakovą.

BILIS. Nepajėgiau jos kaip pridera patenkinti. Mano žmona paliko mane 1963 metų rugsėjo 12 d.

MISIS TONKS. Todėl ieškovė nuolankiai prašo, kad teismas parodytų jai savo bešališkumą ir nuspręstų: 1) kad viršminėta santuoka turi būti panaikinta, 2) kad viršminėtoje santuokoje gimusių vaikų globa turi būti patikėta jai, 3) kad atsakovas turi užmokėti teismo išlaidas.

BILIS. Visą laiką, mudviem drauge gyvenant, ji buvo itin nervinga. Ją nuolat kamavo depresija, ir ji gydėsi, bet, atrodo, neišsigydė. Aš padariau, ką galėjau. Parašas: Ričardas Džordžas Tonksas.

Pauzė

Įeina Džoja

DŽOJA. Atsiprašau, bet apačioje laukia misis Anderson. Ką įsakysite daryti?

BILIS. Ar misteris Džounzas dar čia?

DŽOJA. Jau išeina.

BILIS. Pasakyk, kad palauktų. Tegu dar neina. Vėliau. Mes turim... Misis Tonks, gal malonėsit išeiti į kitą kambarį? Tur būt, esate mačiusi misterį Džounzą. Mums čia reikia šį tą išsiaiškinti, ir tų reikalų tikrai nebegalime atidėti. Gerai?

Ji nusišypso

Ir dar turiu pasimatyti su kitu asmeniu. Jūsų nepaliksime. Nepaliksime. *Nemanykite*, kad norim jumis atsiakratyti. Sutarta? Džoja pabus su jumis. Gal dabar neatsisakysit nuo puoduko kavos ar arbatos?

Džoja išsiveda misis Tonks. Bilis ima kitą prašymą

Odri Džeinė Anderson. Odri, pamenu Odri. Net Odri Džeinę. Man ji atrodė per didelė dabita. Ir be reikalo.

Ji tik studijavo žodžio meną, mėgo dansingus ir visada avėjo gerais bateliais. Rodos. O gal ir ne. O juk maniau, kad įsiminsiu. Neturiu supratimo, kas dabar bus. Net tokie niekai išgaravo man iš galvos. Kad galėčiau tai sustabdyti. Ir sutvirtinti atmintį. Sutvirtinti. Bet neišeina, nieko neišeina. Negaliu net susikaupti. O kuriems galams? Juk čia nieko gero nėra. O gal, o gal: nes čia dar slypi mažytis susitraukęs smalsumo kamuoliukas. Kažkur. Odri Džeinė Anderson. Štai atpildas, ir koks nege-
ras atpildas.

*Įeina Džoja su misis Anderson. Tai vėl ta
pati moteris, kuri buvo misis Garnsi ir misis
Tonks*

O, prašom sėstis. Gal lašelį arbatos ar kavos?

MISIS ANDERSON. Ačiū, ne.

BILIS. Ką gi. Ačiū, Džoja.

Džoja išeina

Taigi. Štai. Aš jums tiesiog duosiu tą popierių, misis Anderson. Malonėkite peržiūrėti. Misteris Džounzas ir misteris Hadsonas čia apytikriai, taigi, apytikriai surašė jūsų pareiškimą. Todėl, gali būti, vienur kitur prireiks pataisų. Gerai?

Ji linkteli

Tvarka. Pradėsime.

MISIS ANDERSON. Odri Džeinė Anderson pareiškia:

BILIS. Kas gi atsitiko? Tu viskam abejinga, aš tau netinku, tu bijai ir šlykštiesi.

MISIS ANDERSON. Mūsų santuoka užregistruota Kinderminsterio įrašų biure. Ištekėjau pirmą kartą. Mergautinė pavardė — Vol. Mano vyras tuomet tarnavo vietos pašte. Mūsų vedybinis gyvenimas...

BILIS. Mūsų vedybinis gyvenimas. Kas per žodžiai.

MISIS ANDERSON. Mūsų vedybinis gyvenimas kurį laiką atrodė normalus ir pakankamai laimingas. Buvo sunkumų dėl to, kad dvejus metus gyvenome mano motinos namuose, Čedakr roudė, Nr. 148.

Bilis iš visų jėgų stengiasi suprasti ir įsiminti faktus. Tai jam labai sunku

BILIS. Dvejus metus. Žinote, Odri, nesitikiškite, kad žmonės jums bus geri. Nesitikiškite. Bet, aišku, jūs tikėtės ir tikėsitės.

MISIS ANDERSON. Nesantaika prasidėjo, kai aš laukiau mūsų mažojo Patriko Džono.

BILIS. Patriko Džono.

MISIS ANDERSON. Mano tėvai įkalbėjo mane grįžti pas jį.

BILIS. Visada gerai apgalvokite. Pavojinga ar ne? O tada rinkitės. Jei įmanoma, jei įmanoma.

MISIS ANDERSON. Vedybinis gyvenimas pasidarė itin nelaimingas ir sunkus, kai mano vyras atsisakė tarnybos ir ėmė dirbti komivojažieriumi elektrinių įrenginių firmoje. Didžiąją dalį laiko jis praleisdavo namie, bet jei vieną dvi dienas būdavo išvykęs, kaltindavo mane, kad aš prasidedu su vyrais.

BILIS. Taigi. Ji galvoja, kad visame Londone pilna mano meilužių. Abi jos galvoja. Ir kad nors tai būtų tiesa. Nesiseka, ir gana. Ačiū dievui, netiesa.

MISIS ANDERSON. Sakydavo, kad mano vieta gatvėje.

BILIS. Tada būtume susitikę. Ir būtų ne taip jau blogai.

MISIS ANDERSON. Aš niekada neturėjau jokių reikalų su nieku, išskyrus vyrą.

BILIS. Kaip tik tai ir blogiausia, apgautos mylinčios kvailutės! Klausote moteriškų žurnalų plepalų, vysku-po ir mamytės. Ir laikotės to įsikandusios.

MISIS ANDERSON. Bet jis nuolat tai kartoja.

BILIS. Štai ką daro paskalos.

MISIS ANDERSON. Jis tarsi negali susitvardyti. Kartais įsigeisdavo mylėtis du ar tris sykius per dieną. Stengdavosi iš visų jėgų, bet tai ir viskas. Tačiau tai dar ne svarbiausia, net visai nesvarbu. Jei būtų tik tai, aš su viskuo būčiau susitaikius. Nes žinau, kad jis geras žmogus, tikrai, ir švelnus. Ir su manimi būdavo švelnus.

BILIS. Aš tave myliu. Jis to niekad nesakė, tikriausiai nesakė, liovėsi sakęs, jam buvo sunku pasakyti „Aš tave myliu“. O reikia aukštai iškelti ir blokšti į duburį prie jūsų kojų tą milžinišką uolą „Aš tave myliu“, ir tada jūs pasinersite ir išnešite ją dantyse tarsi uždusęs dėkingas kvailas šuo.

MISIS ANDERSON. Jis myli vaikus ir visada su jais žaidžia, perka dovanėles. Mano sesuo dažnai užeidavo pasižiūrėti televizoriaus, bet aš, jai esant, retai tepasišalindavau. Buvome pas gydytoją, ir jis liepė man dvi savaites pailsėti Veimute.

BILIS. Dažnai galvoju apie savo mirtį. Beje, ir apie ją. Kaip ji našlaus. Nebe žmona, o našlė. Žmona gedulo rūbais. Kokiais rūbais ji vilkės ir kur juos užsisakys. Neturi deramos juodos suknelės. Liza turi, bet tikriausiai neateis. Man tai nesmagu. Neramu pagalvojus, kad jos nebus. Prašiau, kad ateitų, ir ji prižadėjo, bet tai baisiai kvaila iš mano pusės, tai pernelyg didelis prašymas, ypač turint omeny, kad ten susitiks juodai vilkinčią Aną. Įdomu, ar jos atkreips dėmesį viena į kitos suknelę. Krematoriume šviesios ažuolinės lentos ir elektriniai žalvario sietynai, ir naujutėliai raudoni prie-

galviukai atsiklaupiti. Ir rausvas vikaras malda palydi mane,— trisdešimt šilingų nuo galvos,— o aš dardu mažyčiais bėgiais jam už nugaros ir dingstu anapus juodos uždangos ir viso to triukšmo, tarsi šmėkliško traukinio vagonas Pasakų karalystėje, poilsio parke.

MISIS ANDERSON. Aš gaunu valstybinę pašalpą. Tris svarus dvylika šilingų per savaitę. Dabar nedirbu, nuo gegužės pradžios.

BILIS. O ar jus tikrai domino darbas? Tikrai? Seksas jūsų nedomino. Gal tai buvo dar vienas mėginimas, a? Jūsų mėginimas išsigelbėti, įveikti tai, kas jums grėsė?

MISIS ANDERSON. Aš ligi šiol tebesigydaui. Ir visą laiką atsakovo ūkis buvo ant mano pečių, išskyrus trumpą periodą — dvi paskutines savaites. Jis neturėjo su manimi intymių santykių nuo rugpiūčio, nuo banko tarnautojų šventės. Kelias savaites miegojo kitame kambaryje, bet gana dažnai verkdamas, ir aš negalėdavau užmigti. Kartais verkdavom abu. Jis ketino palikti mane. Pasakiau jam, kad geriau tada pasišalinsiu aš pati. Vis dar trokštu jam laimės. Perkamės namus ir jau baigėme mokėti už televizorių. Jis pareiškė, kad taupys pinigus, pirsks mašiną grynais ir visus mus — mažalitražine — visus mus savaitgaliais vežios į pajūrį. Esu tikra, nemelavo. Manau, kad to norėjo, tikrai norėjo.

BILIS. Vieni tarpu aš dažnai galvodavau apie jos mirtį. Ne, ne tik Anos. Tada nušlitiniuočiau nauju lentu takučiu, kur tik drėgnas molis ir gėlės. Gal ir galėčiau vienas išsikapstyti iš šitos skylės — pats vienas, jei šalia nebūtų kitų, ir galėčiau elgtis, kaip man patinka. Užeičiau į „Lajonzą“, užsisakyčiau puoduką kavos ir bandelę su sviestu — visai vienas. Žvalgyčiausi sau aplink, ir man perdžiūtų gerklė, ir nebeįstengčiau nuryti kavos, ir maloniai nusišypsočiau tamsiaodei merginai, kuri nurenka nuo stalo lėkštes, tik todėl, kad ji tam-

siaodė, ir man užgniaužtų gerkle, pagalvojus apie mirtį, ir aš pats save įtikinėčiau, kad mudu bičiuliai. Gal, visai išprotėjęs, nusipirkčiau naują eilutę. Truputį pernelyg stilingą mano metų ir sudėjimo vyrui,— šiaip ar taip, išdidžiai įžygiuočiau į kokią judrią krautuvėlę ir pasiimčiau gatavą. Ir porą marškinių. Išmesčiau velniop visus savo senuosius marškinius ir prisipirkčiau naujų, švarių medvilninių marškinių, šviežių ir kvapių, ir galybę didelių nosinaičių. Viską nauja. Vaikštinėčiau, bandyčiau prisiminti Londoną, susiorientuoti jame, ieškočiau gatvės muzikantų, ir mano kišenėse žvangėtų variokai.

MISIS ANDERSON. Aš dažnai padėdavau vyrui suvesti galus su galais. Dažnai tiesiog išsiversdavau be naujų daiktų arba pigiai juos pirkdavau iš sesers.

BILIS. O gal pasivažinėčiau autobusu. Vienuoliktuoju ar trisdešimt aštuntuoju. Nuo vieno galo ligi kito. Pavyzdžiui, nuo Patnio ligi Heknio.

MISIS ANDERSON. Kada jis grįžta vėlai vakare po darbo arba anksti rytą. Aš dar miegu ir nespėju pagaminti jam pusryčių.

BILIS. Ir papietaučiau vienas, visai, visai neskubėdamas. Surūkyčiau cigarą, išgerčiau kalvadoso ar Burgundijos vyno. Arba — ir — arba nueičiau į kiną ar į teatrą, ir nieko nebūtų greta, tik naujas paltas ir nauja knyga, kurią skaityčiau namie atsigulęs, gal koks naujas romanas, gal moters parašytas. Kas nors netikėto, kad mane truputį nustebintų. Kas nors tokio, apie ką nė negalvojau, arba galvojau ne taip, ir apleidau, nieko būtinai reikalingo, ne, nieko, kas galėtų sujaudinti. Gal ką paprastesnio. Ką nors naujo, bet senoviško. Ką nors. Storą biografiją, gal kokią skandalingą, apie Maršalą Holą. Ar Rufusą Aizeksą. Ką nors naujo.

MISIS ANDERSON. Jis sako, kad aš nenormali. Sako, kad moterims nedera tokioms būti.

BILIS. Mano mirtis ir jos. Jų? Jūsų: ir mano. Kas pirmasis? A?

MISIS ANDERSON. Sako, kad aš visai kvaila, besmegenė ir neišsilavinusi. Ir aš nieko nesugebu tvarkyti, net viešnamio. Aš visai neišsivaizdavau, neišsivaizdavau tokių dalykų, ir gal tikrai esu nelaiminga ar nesveika.

Ji šneka vis tyliau, bet sukaupia jėgas, kad galėtų balgti

BILIS. Taigi. Štai. Džoja!

Įeina Džoja

MISIS ANDERSON. Žinau, kad aš jam visai nebrangi. Jis mane žemina. Žinau, kad nekenčia manęs. Norėčiau, kad būtų geriau. Kad galėčiau pradėti iš naujo.

Džoja paliečia jai petį ir išveda

Pauzė

BILIS. Džoja!

DŽOJA. Klausau.

BILIS. Sujunk mane su misteriu Vintersu, gerai?

DŽOJA. Tuoj.

BILIS. Pasakyk jam, kad skubus reikalas.

DŽOJA. Apačioje misteris Meplzas. Ar įleisti?

BILIS. Ne. Pirmiausia pasišnekėsiu su Vintersu. O paskui... Tu pasirūpinau misis Tonks?

DŽOJA. Ji išėjo.

BILIS. Išėjo?

DŽOJA. Taigi. Gerai, skambinu Vintersui.

Ji išeina. Dabar kalba telefonu

Tuo tarpu misteris Vintersas užsiėmęs.

BILIS. Na, aišku. Juk pas jį Hadsonas?

DŽOJA. Tuoju sužinosiu. (*Pauzė*) Sako, kad misteris Hadsonas išėjo.

BILIS. Kas čia per velniava? Gerai, duokš man Robertsą. (*Pauzė*) Jo vyresnįjį raštininką. Duokš. Bent tu būk žmogus.

Pauzė

DŽOJA (*telefonu*). Jo nėra vietoje.

BILIS. Nėra vietoje! Bet juk jis už tai gauna pinigų, kad yra vietoje. Nieko kito neprivalo daryti.

DŽOJA. Na, taip man pasakė.

BILIS. Klausyk, sujunk mane su jais.

DŽOJA. Ką?

BILIS. Sujunk, ir baigta! Alio. Čarli! Alio! Kas ten atsitiko? Prašom, pakvieskit misterį Robertsą. Ką šnekat? Nėra? Negali būti. Aš girdžiu jo balsą... Sakau: girdžiu jo balsą... Suprantu... Gerai... Na, prašom pasakyti jam... kad paskambintų man... kai galės.

Padedą ragelį

DŽOJA (*telefonu*). Ar įleisti misterį Meplzą?

BILIS. Ne. Duokš misis Ivz. Pasakyk jam, kad aš, pasakyk, kad po valandėlės būsiu. Na, duokš ją greičiau, nes dar išsinešdins.

Laukia. Labai nerimauja. Signalas

DŽOJA (*telefonu*). Misis Ivz.

BILIS. Liza! Ačiū dievui: maniau, kad jau išėjai. Ką? Nejaugi? Gerai, paaiškinsiu, atsiprašau, bet aš ką tik skambinau seniui Vintersui... Žinai... Žodžiu, jis nepanorėjo su manim šnekėtis. Čia dar nieko tokio, bet jis

visada pasišneka, bent truputį, ypač jei pasakau, kad skubu, o šį kartą pasakiau. O smagiausia tai, kad aš žinau, jog pas jį buvo Hadsonas. Jie prisiekinėjo, kad jo nėra, bet jis turėjo būti. Negalėjo taip greitai baigti reikalų. O juk mudu su seniu Vintersu visai gerai sugyvenom. Reikėjo pastaruoju metu pamesti jam daugiau darbo... Be abejo... Jis juk simpatingas, atviras... Šiurkštokas, bet doras. Jam net linksma dėl... Paskui tas jo raštininkas, Robertsas. Čarlis Robertsas... Pakėliau ragelį ir girdžiu, kaip jis sako, aiškiai girdžiu, kaip sako: „Na, praneškite jam, kad aš išėjau ar ką nors. Bet ką.“ Jis net nesistengė tyliau kalbėti. Girdėjau jį, kaip tave dabar... Ak, Čarlis. Juk jis visai ne toks. Nelabai gudrus, kaip ir Hadsonas. Bet vis dėlto ekstra tarnautojas. Pažįsta mane penkiolika metų... Kodėl gi jis taip... Na, atsiprašau, kad tau įkyrėjau. Tiesiog juokinga... Kai tik būsiu laisvas, paskambinsiu tau. Kol kas niekur neik, sutarta? A? Žodžiu, čia man reikia pasimatyti su vienu tokiu, kuris nepadoriai elgėsi. Kurį laiką būsiu užsiėmęs... Taip, tvarkė Džounzas, bet jis viską taip supainiojo, kad man reikės pradėti beveik iš naujo... *Būtinai* bandysiu jam padėti... Taigi, gal ir per sunku, taigi... Na, aš tikiuosi, kad užbėgs Džeinė... Noriu jai tik pasakyti, kad savaitės gale, jos gimimo dieną, būsiu išvykęs. Kad ji puikiausiai žino, jog noriu pabūti su tavimi, ir kad nesuktų mudviem galvos, dėl dievo meilės, ir prisipažintų, jog jai nusišpiauti, ar aš būsiu, ar nebūsiu, ir kad ji tiesiog leidžiasi arba duodasi naudojama kaip aklas motinos įrankis... Gerai... Neužmiršk...

Padedą ragelį

DŽOJA (*telefonu*). Ar galima...

BILIS. Taip. Ir pabandyk susiskambinti su Vintersu. Ir pasakyk jiems, kad aš žinau, jog Čarlis Robertsas

ten... Ne, skambink, ir viskas. O kai grįš misteris Hadsonas, tuoj pat jį atsiųsk.

DŽOJA. Okei.

BILIS. Ir pranešk negaišdama. Net jei būsiu su klientu.

DŽOJA. Klausau, tamsta.

Ji pasirodo tarpduryje ir praneša

Misteris Meplzas.

Jėina D ž o u n z a s. Džounzas-Meplzas nepatrauklus, kaip ir Džounzas, bet kiek kitoks. Vietoje lėkšto akiplėšiškumo ir kvailumo — sąmojingas, linkęs improvizuoti, gana drąsus protas. Meplzo baimės priepuoliai primena kūrybinės energijos protrūkius ir visai nepanašūs į Džounzo niūrų atkaklumą ir pasitikėjimą savimi

BILIS. Misteri Meplzai, atleiskit, kad turėjot taip ilgai laukti. Deja, bet... Prašom sėsti. Nekliudyk mums, Džoja. Sutarta?

DŽOJA. O kaip su misteriu Vintersu?

BILIS. Ak, taip, Vintersas.

DŽOJA. Na?

BILIS. Nežinau, ir viskas. Pati spręsk. Jei nesusidori, kreipkis į mane. Bet aš turiu pasikalbėti su misteriu Meplzu ir viską išsiaiškinti. Mes turime sutvarkyti tą bylą.

Trumpa pauzė, nes Bilis vėl truputį sutrinka. Džoja ir Meplzas jį stebi. Bilis vargais negalais susikaupia ir pamoja Džojai išeiti

BILIS. Na, gerai.

D ž o j a išeina

Na, pagaliau. Labai atsiprašau. Jūs... (*Ieško Meplzo bylos. Varto popierius*) Jūs, taigi, jūs kalbėjotės su misteriu Džounzu.

Meplzas linkteli

Taip, čia gana ilgas pareiškimas. Ir, aišku, jūsų parodymų policijai kopija. Ir dar šis tas... Nelabai aišku... tuo tarpu, a? Tai gal pradėsime...

Skambina Džoja

DŽOJA (*telefonu*). Atėjo jūsų duktė.

BILIS. Tegu palaukia.

DŽOJA. Bet kad ji sakosi neturinti laiko. Ar galima...

BILIS. O kas jo turi? Pasakyk, kad palauktų. Duok jai stiklinę arbatos ir pasišnekėk apie ką nors, kas jums, mergiotėms, įdomu.

DŽOJA. Ačiū, aš ne mergiotė!

BILIS. Kažin? Ir, klausyk, nepaleisk jos. Tegu būtinai palaukia ir užaina pas mane. Kai baigsiu šnekėtis su misteriu Meplzu. Taip ir pasakyk. (*Išjungia telefoną*) Tai pradėsime nuo pradžių. Beje, norėčiau pabrėžti štai ką...

Jam neramu, kad privertė laukti dukterį. Žiūrovai ją mato

Kaip jūsų patikėtinis, aš jūsų visai... visai neįpareigoju. Nė trupučio. Kita vertus, jei pageidaujate, kad ginčiau jūsų interesus, turite mane laikyti, na, pačia karaliene, kad turėčiau teisę, teisę tartis, drąsinti ir perspėti, nors aš nereikalauju, kad būtinai sakytumėt tiesą. Jūs, ko gero, to net negalite padaryti, ne jums vienam sunku prisiminti, kai kuriems kitiems irgi sunku, ypač įklimpus į bėdą,— atvirai kalbant, kaip jūs dabar, kada pa-laipsniui daraisi vis labiau vienišas, izoliuotas, ir viskas

labiau, negu bet kada, slysta iš atminties, beveik nieko nesupranti, nieku nepasitiki, ir nežmoniška būtų reikauti, kad įstengtum viską dorai nupasakoti... Gal pastūmėtumėt savo kėdę arčiau stalo? Štai čia, kad geriau jus matyčiau. Nemėgstu, kada klientas sėdi vidury kambario ir šnekasi pats su savimi. O ne su manimi. Patikrinkim, gal čia kas nors praleista. (*Pauzė*) Kas jūs esate?

Meplzas palaipsniui ima šnekėti maždaug taip pat, kaip misis Garnsi — Anderson — Tonks

MEPLZAS. O ką čia besakyti? Šiaip sau žmogus, kaip ir visi, ar ne?

BILIS. Nežinau. Norėčiau jus geriau pažinti. Tas pareiškimas...

MEPLZAS. Melagingas.

BILIS. Taigi, aš tai žinojau dar prieš jums ateinant.

Dabar Meplzas aiškinasi, kaip pjesės pradžioje Bilis. Šneka paskubom, tarytum tai ne prisiminimai, o ginčas

MEPLZAS. Na, gerai. Aš vadinuosi Džonas Montegu — mano dėdės Mončio atminimui — Meplzas. Esu vedęs, dar visai jaunas, nors, man rodo, jaunas kaip pridera niekad nebuvau. Tai santuoka, tai kariuomenė, tai gyvenimas su tėvais. Turiu vieną vaiką, šešerių metų, mergytę, Dafnę Siuzen, vardą parinko žmona, o ne aš. Mano žmona vardu Hilda. Ko gero, tik nuo to vieno vardo jos nereikėjo atkalbinėti, nes ji jo irgi nekenčia. Susitikau su Hilda, kai dar atlikinėjau pareigą tėvynei, o tada man buvo gana sunkus metas. Bet apie tai nelabai įdomu šnekėti, nes šiaip aš nieku nepasižymiu, turiu tik vieną ypatybę, bet irgi visai neįdomią, maždaug kaip penkių pėdų septynių colių ūgis ar palinkimas sirgti

šienlige. Aplamai, aš gerokas tinginys, bet vietoje niekaip nenusėdžiu. Nemėgstu lindėti namie, bet dažniausiai velniškai bijau iškišti nosį už durų. Kartais, žinoma, iškišu. Kažkaip išbėgu — čia su Hilda susipykęs, čia ką nors sumelavęs, čia vėl krautuvėje užtrunku, ir nė pusvalandžio nepraeina, o aš jau Vest-Ende. Mėgdavau žaisti tenisą, buvau visai neblogas žaidėjas... Ir badmintoną irgi, tą tai žaisdavau dar mokykloje. Bet Hilda nei vieno, nei kito nemėgsta, aš ir lioviausi. O juk žaisdavau visai smagiai, energingai ir apstatydavau ne vieną. Visada susirinkdavom keli, ir tuo metu, kai iš tikrųjų reikėdavo ruošti pamokas, pas mus vykdavo aršios ilgos dvikovos. Kartais net susipešdavom. Porą sykių dargi blioviau, žaisdamas su vienu tokiu Šipliu — taip jis vadinosi. Jis manė, kad aš psichas, bet nieko panašaus. Buvom draugeliai. Ir viskas. Ir nuolat pliurpėm apie panas.

*Bilis bando įsiminti bent dalį Meplzo žodžių.
Tasai mato jo pastangas ir kurį laiką kalba
lėčiau*

Atsiprašau.

BILIS. Nieko. Toliau.

MEPLZAS. Na, dar kariuomenėj aš susitikau savo žmoną Hildą.

BILIS. Taigi, žinau. Ir jūs...

MEPLZAS. Turiu audinių krautuvę. Tuo tarpu ji uošvio, bet aš šiek tiek pagerinau biznį. Jis turėjo seną krautuvėlę Ričmonde — žinot, kaspiniai, sagos, kolenkoras, rankšluosčiai ir visoks pigus šlamštas. Dar metai, ir būtų bankrutavęs. Kaip tik tada mudu su Hilda susižiedavom, aš dar buvau kariuomenėj. Gerai net nežinojau, kuo užsiimti, bet dirbti norėjau. Armijoje įsigijau karinę specialybę, tik kur ją pritaikyti, neturėjau

supratimo. O apie medžiagas nusimanau ir moku šį tą organizuoti. Išvijau iš krautuvės kelias senas raganas. Garbės žodis, kiekvienas mano vietoj taip būtų padaręs. Na, o dabar jau turime tris krautuves — senąją, vieną Kingstone ir naują, ką tik atidarytą, Haunslove. Aną vakarą kaip tik Haunslove ir užtrukau.

BILIS. Papasakokit man apie areštą.

MEPLZAS. Gerai.

BILIS. Kad galėtume tuo atsikratyti.

MEPLZAS. Tada turėsiu papasakoti jums apie Denisą.

BILIS. Denisą? Kokį? A, žinau, apie tai vėliau.

MEPLZAS. Matot, prieš metus aš vos neišsiskyriau su Hilda. Įsimylėjau. Net šiandien manau, kad pirmą kartą. Buvo baisiai biauru, kad negaliu savęs nugalėti, kad tai stipriau už mane, nors aš paprasčiausias žmogelis. Niekad nemėgau mergiočių, nebent sesutę, bet ir su ja sunkiai susišnekėdavau. Ji kartais būdavo įtari ir kažkokia nedraugiška. Mes visi nuolat pliaukšdavom apie panas ir net žaidimą sugalvojom: dirščioti joms po sijonu, kai jos žaidžia arba lipa į autobusą.

BILIS. Einu lažybų, Šiplis būdavo tikras vikruolis.

MEPLZAS. Taigi. Vikruolis.

BILIS. Tiesą sakant, aš irgi mėgdavau tokius daiktus.

MEPLZAS. O man rūpėjo tik viena — žaisti su juo tenisą ir ypač badmintoną. Prakaituodavau valandų valandas — ir žaisdamas, ir prieš, ir po; paskui nespėdavau ligi vakaro atlikti namų darbų ir nervindavaus — iš viso bijojau ir šio, ir to, kad įkliūsiu dėl kokio niekniekio, pavyzdžiui, kad neištepiau taukais bučių ar nesusprantu, kas yra veiksnys ir tarinys. Nenorėjau vesti nei Hildos, nei kokios kitos, bet sukvailėjau iš baimės, ir aplamai aš kvailys. Motina amžinai kartojo, kad padaryti mergaitę nėščią — didžiausia šlykštybė, o aš, žinoma, ir įklimpau. Ir mano brolis įklimpo. Bet jam

nieko. Dabar turi jau keturis ir visai patenkintas, ir motina taip pat. Ne, aš niekad nebuvau prie jos prisirišęs. Tėvas daug šaunesnis. Aišku, pasakysit, jog jis bevalis ir taip toliau, bet ir ji tokia pat, o jis, šiaip ar taip, nieko nevargina. Jis puikus. Būtų buvę neblogai, jei būtų jai porą sykių uždrožęs diržų per pasturgalį, bet gal ir tai nieko nebūtų pakeitę. Na, aš niekad nemėgau panų, bet nemėgau ir vyrų, kurie, žinot, ne visiškai vyrai. Ko gero, tikiu dievą. Ir vis dėlto nuolat įklimpstu. Niekad pirmas nepradedu, ir, jei tik galima, turi būti tamsu — užgesinta lempa ar panašiai.

BILIS. O kaip su Hilda?

MEPLZAS. Ak, Hilda? Dabar geriau.

BILIS. O ar ji žino apie jūsų bylą?

MEPLZAS. Aišku. Vienas seklys užsimanė pas mudu užėti. Net išgėrėm visi trys, kada baigėm šnekėtis. Aš jam užfundijau. O jis nieko prieš. Žinojo, ką daro — aš juk niekam ir niekur nesugebu įduoti kyšio. Tur būt, jums ir teisme reikės atsistoti ir pasakyti: „Žmona jį gina.“

BILIS. Žinot, teismui susidarytų geras įspūdis, jeigu pareikštumėt, kad gydotės.

MEPLZAS. Ar norit sužinoti, ką man pasakė daktaras?

BILIS. Ne, jau žinau. O pas kitą daktarą ar buvot?

MEPLZAS. Buvau. Jis sutinka su *manim*. Bet šiaip sako tą patį. Pasisaugokit, pasisaugokit, nelįskit, kur nereikia. O aš nenoriu keistis. Noriu būti, koks esu. Bet pasilikau su Hilda ir net keturis mėnesius nesimačiau su Denisu, keturis mėnesius su juo nė nekalbėjau, ir staiga ta istorija. Grįžtant iš naujosios krautuvės Haunslove. Hildos motina linkusi vadinti ją salonu, bet aš, rodos, ją jau atkalbėjau. Pirmiausia nusilakdavau, kaip tada, kai prisiverčiau atsigulti su Hilda ir turėjau

vesti. Bet jau seniai to nebedarau. Ar, jūsų manymu, turiu prisipažinti kaltas?

BILIS. Kol kas ne.

MEPLZAS. O ar tai naudinga?

BILIS. Prisipažinti? Tada viskas pasidaro aišku, ir tiek.

MEPLZAS. Žinot, dabar aš šito labiausiai norėčiau.

BILIS. Na, kol kas aš ir šito negaliu garantuoti.

Skambina Džoja

DŽOJA. Atsiprašau, jūsų duktė klausia, ar dar ilgai būsit užsiėmęs — gal jai užėiti vėliau?

BILIS. Sakyk, kad palauktų. Nesvarbu. Tegu laukia. Pasakyk, ir baigta. (*Išjungia telefoną*) Gal ko pageidautumėt?

Meplzas purto galvą

MEPLZAS. Kartais manydavau, kad aš vienas toks. Žinot, kadaise. Tikėjausi, kad esu vienintelis. Bet nesu. Tokių daug. Be reikalo. Negalėjau suprasti. Viskas prasidėjo tik po vedybų, po to, kai gimė Dafnė. Kažkaip įlipau ne į tą traukinį, bet maždaug reikiamos krypties, ir likau jame, stovėjau, buvo spūstis, ir staiga pajutau, kad mane kažkas liečia — labai atsargiai, dviem, gal trim pirštais. Kiekvienoje stotelėje keleiviai lipo lauk, ir darėsi erdviau. Bijojau pakelti akis nuo laikraščio, ir pagaliau pasidarė nebe patogu šitaip stovėti. Nuo platformos papūtė skersvėjis, ir aš pajutau, kad šalta, o traukinys sustojo Ganersberyje, ne per toliausia nuo mano namų, ir aš apsižvalgęs išlipau. Nedrįsau atsigręžti, bet girdėjau žingsnius už nugaros. Tai buvo pirmą kartą, ir iš pradžių aš truputį išgėriau, ir labai sušalau, anapus tų krautuvėlių, kurios, berods, vadinasi Pereidu,

ties Midlendo banku. Maždaug pusę aštuntos vakaro. Tą tai atsimenu geriausiai. Kai sugrižau, radau perskurdintus pietus, virė lėkštė ant dujinės plytelės, ir visur buvo prilašėję padažo — Hildai visuomet taip atsitinka, ji būtinai ką nors išlaisto, ar apverčia, ar per daug prigamina, o, be to, ji prastai jautėsi ir negalėjo užmigdyti kūdikio. Aš išėjau į sodą, įkišau pirštus į burną ir viską užbėriau kastuvėliu. Jei nebūčiau vedęs, gal visą laiką tai daryčiau, nuolat, o gal ir ne. Vis dėlto iš tiesų ne to aš noriu. Aišku, aš elgiausi... Vyrui, panašūs į mane, tuoj mane pajunta. Vienas buvo jaunas vyrukas, pardavėjas iš Kingstono. Jis buvo vedęs. Nieko sau mergaitė. Gana graži, ką tik ištekėjus. Na, susižvalgėm, ir vieną vakarą visi trys išvažiuom, išgėrėm, ir visą laiką — jo žmona buvo priekyje...

BILIS. Vairavo mašiną?

MEPLZAS. Vairavo...

BILIS. O judu užpakaly?..

MEPLZAS. O ji nieko nepastebėjo. Buvom vikrūs, ji net neužuodė. Ir dabar nežino. Lygiai kaip ir Hilda — nieko nežinojo apie Denisą, nei kad mudu išsiskyrėm. Nes mudu, matot, išsiskyrėm. Jis norėjo, kad aš palikčiau Hildą ir drauge pradėtume naują gyvenimą. Maldavo mane. Grasino skambinsias man ar rašysias. Bet nepadarė to. Išlaikė pažadą. Aš troškau visa tai baigti ir, manau, aną naktį taip ir būčiau padaręs.

BILIS. Ar jūs vis dar nenorit su juo matytis?

MEPLZAS. Noriu.

BILIS. O kaip manot, jis — nori?

Pauzė

MEPLZAS. Ne. Tikriausiai. Kas man bus?

BILIS. Kol kas sunku pasakyti. Turėčiau žinoti daugiau. Matyt, seras Votkinas Glaveris, V. P., pareikalaus

griežtos bausmės pagal įstatymus ir mus abu pribaigs.
O ką policija?

MEPLZAS. Anksčiau buvo prie manęs prikibusi tik vieną kartą. Vėlai vakare, ties Tarnhem Grinu. Polismenas apšvietė žibintuvėliu. Aną paleido, bet užsirašė mano pavardę ir adresą ir sekantį vakarą su manim susitiko. Iš viso gal tris kartus. Aišku, jūs manot, kad aš nė nekovojau su savim. Aš jau nebegaliu kovoti, nebegaliu, noriu prisipažinti kaltas.

BILIS. Na, negalit, tai negalit. Toliaul

MEPLZAS. Jis paprašė mane pridėti papirosą, tas polismenas.

BILIS. Civiliais drabužiais?

MEPLZAS. Žinoma.

BILIS. Klausykit, dabar jūs galit man padėti. Kur?

MEPLZAS. Pikadilio metro stotyje.

BILIS. Jūs iš proto išsikraustėt!

MEPLZAS. Žinau. Bet žinojau, kad taip ir bus. Banaliai skamba, bet dažniausiai taip ir atsitinka. Jis buvo visai jaunas, jaunesnis, negu aš, tankiais šviesiais garbiniuotais plaukais, maždaug kaip mano prieš pat kariuomenę, kai dar nebuvau susitikęs Hildos, kai dar niekas nebuvo prasidėję; ir jis dirstelėjo į mane. Kaip paprastai. Bespalvės akys ir kampuoti, trapūs skruostikauliai,— sakytum, dursi pirštu ir sulaužysi; bet kai nusigręžia ir nužingsniuoja, pamatai, koks jis stiprus. Patraukė tiesiai į vilą numeris pirmas, žinot, ties Ridžento rūmais. Ten ir įkliuvau. Viduje buvo kitas, ir abu mane griebė. Nuvedė į Sevil-rou skyrių. Žinot, visai mandagiai. Tai ir nenuostabu. Mudu su Denisu dažnai šnekėdavom apie tokias istorijas. Iš pradžių jie buvo itin malonūs. Nusiraminau, truputį atsipūčiau, tarsi patekęs pas gerus, švelnius draugus, ir čia jie mane kad čiups! Girdi, aš rengiausi daryti tai ir tai. Teisėjas pasakys tai

ir tai. Jie žino tai ir tai. Anas, kuris paprašė mane pri-
degti papirosą, buvo matęs mane su Denisu. Pasakė,
kad viskas apie jį yra žinoma. Ir apie mus abu. Neno-
rėjau jo įklampinti. Tai būtų buvę blogiausia. Taigi...
taigi, ir pasirašiau tą pareiškimą. Šit. Priešais jus. Taigi.
Jums negera?

BILIS (*vos girdimu balsu*). Ne, nieko.

MEPLZAS. Jūs nieko neužsirašėt. Argi...

BILIS. Nesirūpinkit, mes dar viską peržiūrėsime su
Hadsonu.

MEPLZAS. Ne. Geriau nereikia.

BILIS. Jūs, drauguži, manęs nepažįstat, dar nepažis-
tat, faraonų kryžminė apklausa — mano specialybė. Bet
mes užsiundysim ant jų Vintersą. O ar ten nieko dau-
giau nebuvo? Gaila, kad niekas jūsų nematė.

Meplzas atsistoja

BILIS. Džoja! Kaip reikalai su Vintersu?

DŽOJA (*telefonu*). Sakau, kad visą laiką skambinu.

BILIS. Na, netrukus grįš Hadsonas. Siųsk jį tiesiai pas
mane.

Išjungia telefoną

Palaukit. Ten tik mano duktė. Gaila, kad niekas jūsų
nematė. Nors — gal ką ir surasim.

Pauzė

Nesijaudinkit, ką nors pristatysim.

Juodu žlūri vienas į kitą

MEPLZAS. Ačiū. (*Pauzė*) Gal tuo tarpu pasišnekėkit
su dukra.

*Jis išeina. Įeina Dž e i n ė. Bilis, vos ją pama-
tęs, parodo jai kėdę, kurioje sėdėjo Meplzas.
Ne iš karto apsipranta. Skambina Džojai*

BILIS. Džoja!

DŽOJA (*telefonu*). Klausau.

BILIS. Džoja!

DŽOJA (*telefonu*). Kas atsitiko?

BILIS. Neišleisk misterio Meplzo.

DŽOJA (*telefonu*). Klausau, bet, matot...

BILIS. Nieko. Ne, palauk.

DŽOJA (*telefonu, su užuojauta*). Klausau?

BILIS. Duokš dar stiklą vandens.

Žvairuoja į dukterį. Ji nerimsta

(*iš lėto*). Palauk dar: valandėlę...

Scena užtemdoma

Prožektorius apšviečia Džeinę ir Bilį. Bilio žodžiai pasipila stalgiai, kaip iš gausybės rago. Jis kartais nervingai užsikerta. Duktė ramī, bet nuliūdus ir išsigandus

BILIS. Visi jie apsimeta, kad niekina mane. Net ir neapsimeta — iš tikrųjų niekinal! Ir tu taip elgsies, o gal jau ir elgiesi. Aišku, jau labai seniai. Pasižiūrėk į mane. Kodėl niekad nežiūri man į akis, tarsi būčiau tuščia vieta, taigi, ir nebe pirmi metai nuo to laiko, kai buvai mažytė, ir aš vedžiodavau tave už rankutės pasi-vaikščioti po miestą. Visada manydavau, kad kai būsi didelė, kaip dabar, vedžiosiu tave pietauti į restoranus, didelius prašmatnius restoranus, kaip man tada atrodė, su marmurinėmis kolonomis, veidrodžiais ir orkestrais. Maždaug kaip „Lajonzas“ kažkada buvo. Ir mintyse mačiau, kaip mudu sėdime nelyginant kokie aristokratai sutuoktiniai — šaltokai, bet suprasdami vienas kitą iš pusės žodžio. O priešais mus staiposi kelneriai ir žavisi mumis, ir pavydi, ir mudu einame šokti. (*Apkabina ją*) Labai lėtai. (*Pauzė*) Ir kada grįžtame prie staliuko ir viskas baigiasi, pasilenkiame ir žiūrime vienas į kitą,

tokie, tokie, ak, patenkinti — kad net valgyti nebesinori. (*Paleidžia ją*) O kada atsistojame, išgėrę truputį per daug šampano turime tvirtai prilaikyti vienas kitą. O paskui — namo... Žinai, man visada gaila, kad aš ne iš kaimo. Gal netrukus tokių neliks. Niekur aš nepri-tampu, ne taip, kaip tu. Nei kontoroje, nei kaime, nei, tiesą pasakius, kur nors šitame mieste. Mano senis tėvas gyvena kaime, kaip žinai, bet dabar nenori manęs nė matyti. Aš jo ir nekaltinu. Kai sykį pas jį nuvažia-vau,— nesvarbu kada,— žinai, pabandžiau jam primin-ti, ką mes veikėm, kai aš buvau mažas, bet jis tiesiog neatsiminė, nieko neatsiminė. O paskui tas senas vei-nias pasiuto ir pareiškė, kad aš viską išsigalvojau. Ir turėjau išsinešdinti. Jis pavargo ir mane išprašė. Kai pasilenkiau ir jį pabučiavau, jis nė nepakėlė akių... O tavo mamos tėvai manęs net pripažinti nenori. Senė sykį perėjo į kitą gatvės pusę, kai aš stūmiau vežimėlį, kur tu gulėjai, kad tik nereikėtų su manim šnekėtis. Net nustebau. Juk tu buvai su manim. O tavimi jie džiaugiasi, ir žinau, kad tavo motina ten užaina, ir jie vis dar dovanoja tau gražių dovanėlių Kalėdų ir gimi-mo dienos proga, bet, ar girdi, kai rašo tavo motinai, apie mane net neužsimena,— nei linkėjimų, nei kaip laikosi Bilis, nieko, dešimt metų nieko, tik tavo kūdi-kystės laikais užsimindavo, nes manė, kad antraip aš neleisiu tavęs lankyti! O paskui suvokė, kad visai ne-reikalingos ir šitos apsimestos mandagybės. Kaip ma-nai, ar tavo gerovė labai priklauso nuo kitų? A? Sakyk. Arba saugumas. Manai, tu labai saugi? Labai? Saugi?

Ji nusigręžia; jai kaskart baisiau

Nori manim atsikratyti? Nori? Ė? Nes aš pats noriu tavim atsikratyti.

Ji eina durų link

(*Kurį laiką Bilis didingai šaltas*) Valandėlę, Džeine. Palūkėk. Turiu tau šį tą pasakyti. Apie tą įžymųjį savaitgalį.

Ji nervingai patraukia pečiais

Žinau, žinau, kad tu čia nieku nedėta. Bet suprask: nei su tavim, nei, juo labiau, su tavo motina nebūsiu, tiesiog todėl, kad būsiu su Liza,— be abejo, tau ta istorija įkyrėjo, jai, žinai, irgi pradeda įkyrėti,— praleisiu su ja kokias tris dienas, jeigu ji norės, nors ji, ko gero, nenorės, bet vis vien būsiu su ja, o ne su tavimi tavo septynioliktąjį — berods, septynioliktąjį? — taip, gimtadienį, ir štai dėl kokios priežasties: kai mudu su tavim matomės, tu beveik nieko man nejunti, išskyrus pasibiaurėjimą ar nuovargį, ar bent jūsų tarpe madingą šaltą abejingumą. Bet ir didžiausias tavo abejingumas negali susilyginti su tuo, ką aš juntų tau. (*Trumpai patylėjęs, keičia pašnekesio kryptį*) Ir visoms toms, kurios kasdien darosi vis panašesnės į tave. Taip, aš skaitau apie jus, sutinku jus gatvėse. Girdžiu jūsų šnekas, jūsų bliovimą, jūsų juokelius, juntų smūgius, kuriuos jūs kertat net nelabai norėdamos išskaudinti; jūs nepažįstat nei jaunystės dūkimo, nei baimės, esat šaltos, svajingos, jaunos, šaltos ir be ypatingų ydų, tiesios, nejautrios, niekinat garbėtroškas, bet vis vien visur prisibraunat į priekį. Nesidrovit savo dabarties ir labai mažai, na, neypatingai domitės savo ateitimi. Ir teisingai darote — bent taip man atrodė. Sakydavau: jos jaunos, jas pirmą sykį išleido į laisvę, davė rūbų, pinigų, muzikos ir sekso, ir čia nieko neveiksi. Anksčiau niekas nemokėjo išdarinėti tokių daiktų taip žavingai, lengvai, šaltai, nekaltai, kaip visos jūs — bent mano manymu. Aišku, tik tu ir panašios į tave mergiotės sugebėjo pažaboti tą vargšą seną nuvalkiotą erotikos kuiną, ir jis net kažkaip pagražėjo. Įsidėmėk — pagražėjo! Įgijo sti-

lių. Atsigavo. Jūs nuramdėte jo šlykščius, nešvankius, seilėtus senovinius geidulius ir įjojote juo tiesiai į „Deili Ekspreso“ skiltis, kur žodis „išžaginimas“ dabar leidžiamas pavartoti tik kalbant apie negrus. Gal dar vienuoles. Jūs net nesidažote — kam vargintis? Jūsų šukuosena — tarsi Jorkšyro terjero gaurai po uragano. Ir vis dėlto jūs, tokios nenatūralios, kažkaip gražesnės ir kur kas patrauklesnės, negu merginos, kurias aš pažinojau ir kurių geidžiau nuo ryto ligi vakaro — saldžiomis ir lipiomis padažytomis lūpomis, šilkinėmis kojinėmis, pirktomis pagal korteles, pusmetinėmis šukuosenomis ir plačiais sijonais ant riebių blauzdų. Nežinau, kam aš iš viso tau reikalingas, ir greitai nebūsiu reikalingas, tu išmausi pro anas duris, ir mudu niekad nebesusitiksim. Tuo tai tvirtai tikiu, net jei viskuo kitu abejoju. Jūs nieko negeriat, gal tik truputį vyno ir litrus juodos kavos. Jūs visur pabuvojat ir viską patiriat, ant jūsų kūno beliko neįdegusios, baltos tik dvi dėmelės po krūtimis ir tokie pat du pusmėnuliai ant subinaičių. Jūs ramiausiai skaitot bet kokį meniu, užsisakot ką įsigeidžiat, — ir, beje, gaunat. Kartais net nesuvalgot. Jūs trankotės autostopais ir klykaujat po visą Europą, nė negalvodamos apie valiutą ir nemokėdamos kalbų. Ir teisingai darot. O šokate taip, kaip aš niekad nesugebėčiau. (*Liūdnai žiūri į ją*) Bet, — ir tame „bet“ svarbiausia, — man ligi šiol neatrodo, kad visi jūsų darbeliai kada galėtų bent kiek, bent truputėlį, truputėlį susilyginti su apgaulinga, elgetiška, bejėge energijos kirmėlaite, kuri graužia man vidurius. Kirmėlaite, kuri manyje traukiasi pamažu ir netrukus visai išnyks. Dėkui dievui, tos kirmėlaitės jūsų rausvose vyšnelėse nesiveisia. Jūs nepažįstate gėdos, o aš pažįstu. Jūs nepažįstate nuodėmės, o aš pažįstu. Taip ir turi būti. Aišku, jummyse pilnut pilna pigios užuojautos atsilikusiems

kraštams, jūs marširuojate, boikotuojate ir mitinguo-
jate, jūs, jūs lyg niekur nieko be paliovos terliojatės su
visokia poezija ir įkyrėjusiu džiazu, ir tautosaka, ir
atrodote vienu ir tuo pat metu linksmai, jaudinančiai ir
stilingai. Bet jūsų švelnybėms, Džeine, stinga meilės,
stinga ir švelnumo, jūs net nežiaurios, garbės žodis, ne-
labai trokštat žalos kitiems,— gal vos vos juntat leng-
vai kontroliuojamą, bet aštrų, taigi, aštrų pralaimėji-
mo džiaugsmą. Jūs lengvabūdės ir akiplėšos, ir, jei esat
tokios bejausmės, kaip atrodot, be abejo, niekas jūsų
neapkaltins tikru žiaurumu. Ir jeigu tu,— bet aš turiu
vilties, kad to nebus, brangioji, tikrai turiu vilties, nes
šokinėjau iš džiaugsmo vos pagalvojęs apie tave, kai
tavęs dar nebuvo, ką jau bekalbėti, kai tave pamačiau
ir pajutau tavo kvapą,— jei tu vieną dieną imsi pa-
laispniui virsti nepastebima, šlykščia spragele pasau-
lyje, kuri nieko nedomins ir niekam nerūpės, tavęs ne-
kamuos nei gėda, nei mirties baimė, tu neprakaituosi,
nekraujuosi, tavęs nekrės drugys, nebus nei krešulių,
nei žaizdų, nei kraujoplūdžio. Viską atliksi gražiai,
prasmingai ir stilingai. Tu žinai, kad kitaip tiesiog ne-
apsimoka. Tu užgesi, būsi padoriai užpūsta, ir niekas
nepasakys, kad tu šnypštei, tirpai ir apaugai stearinu.
Tu žinai, ką liepė dievas — tur būt, girdėjai sekmadie-
nio mokykloje? Dievas pasakė, jis pasakė: veiskitės,
dauginkitės ir pripildykite žemę. Ir užkariaukite ją.
Man atrodo, Džeine, mano mažyte, kad tu jau nebe ma-
ža, kad tu pagaliau sugebėsi įvykdyti visus keturis jo
įsakymus. Pirmą kartą. O dabar išeik.

*Ji laukia. Juodu vengla žiūrėti vienas į kitą. Ji
išeina*

Scena užtemdoma

Prožektorius apšviečia Bilį

BILIS. Džoja! Džoja! Kas ten atsitiko, po šimts! Kas? Džoja! Kur tu? Kas čia dabar? Džoja!

Įeina Dž o j a, užsivilkusi paltą

DŽOJA. Tai jis išėjo?

BILIS. Ak, pagaliau. Kas?

DŽOJA. Hadsonas.

BILIS. Taip.

DŽOJA. O? Jis pereina pas Pifardus?

BILIS. Greičiausiai.

DŽOJA. Seniai taip maniau.

BILIS. Ir aš.

DŽOJA. Na...

BILIS. Namo eini?

DŽOJA. O kuriems galams čia sėdėti?

BILIS. Nekalbėk taip. Ar bandei dar sykį susiskambinti su Vintersu, kol...

DŽOJA. Jie visi jau išsivaikščiojo. Ir man metas. Ar tikrai prie jūsų kimba Advokatų Draugija?

BILIS. Ką, Džounzas pasakė?

DŽOJA. Taip.

BILIS. Vadinasi, teisybė.

DŽOJA. Jūs neinat pas misis Ivą?

BILIS. Ar žinai, ką man šiandien pasakė klientė?

DŽOJA. Ne, o katra?

BILIS. Net nežinau. Viena iš jų. Pasakė: kai einu į parduotuves, pasirenku pačias tolimiausias, kad ilgai nebūčiau namuose ir jų nematyčiau. O paskui nirštu, nes krepšeliai baisiai sunkūs ir negaliu jų panešti.

DŽOJA. Kvailystė.

BILIS. Neskubėk namo.

DŽOJA. O ką?

BILIS. Išgersim.

DŽOJA. Ačiū, ne.

BILIS. Tai pasikalbėsime.

DŽOJA. Ne.

BILIS. Daviau žodį, kad nesakysiu „prašom“.

DŽOJA. Ko jūs iš manęs norit? Kad aš iš kailio išsi-
nerčiau jūsų malonumui? Žinot ką? Man rodos, visi
sako teisybę. Aš jūsų irgi nemėgstu.

BILIS. Žinau.

DŽOJA. Na, aš einu. Seniai laikas...

BILIS. Ir vis dėlto keista, kad tu tai sakai. Visada
būna keista. Rodos, turėčiau priprasti... Kodėl tai mane
apstulbina? Kodėl? Juk manyje slypi kur kas daugiau
paniekos ir keršto geismo, negu visuose, kuriuos aš pa-
žįstu. Aš dabar dažnai, itin dažnai, kasdien trokštu, kad
žmonės mirtų už savo klaidas. Rodos, pats užmuščiau,
pribaigčiau kumščio smūgiu. Laimė, mano menkos ga-
limybės, maždaug kaip visų. Ir vis dėlto aš padariau
daugiau, negu patys geriausieji. Ateisi rytą?

DŽOJA. Žiūrėsime.

BILIS. Pasistenk.

DŽOJA. Noriu pasidaryti išeiginę.

BILIS. A?

DŽOJA. Pastaruoju metu biauariai jaučiuosi. Tur būt,
man reikėtų pailsėti.

BILIS. Suprantu.

Įeina L i z a

LIZA. Sveiki gyvi.

DŽOJA. Sveiki gyvi, misis Ivz.

LIZA (*linkteli Biliui*). Kaip tavo nykštys?

BILIS. Skauda. Nedidelis kietas auglys. Ant kito pirš-
to galo.

LIZA. Kaip paprastai, mes ištikti katatoninio paraly-
žiaus, ar ne?

BILIS. Taip. (*Džojai*) Tuo ji nori pasakyti, kad aš tik-
riausiai nemoku laikytis... na, ir aplamai. Šneka savo-

tiškai dėl to; kad jos tėvas mokslininkas ir, taip sakant, intelektualas, o aš, be abejo, ne. Taigi, brangioji, jos tėvas ne koks trintukų pardavėjas. Jis priklauso prie tų išmintingų beždžionių, kurios plepa per televizorių apie Koperniką — du šimtai žodžių per minutę. Tik ne-klausk manęs, kas per vienas tas Kopernikas. Dabar net nebežinau, kas mūsų premjeras. Šaltas, Džoja, kaip žuvis. Jos tėvas, turiu omeny. Jis, tur būt, vienintelis žmogus pasaulyje, kurio net pasąmonėj nėra nieko asmeniško.

DŽOJA. Na, aš einu. Viso gero, misis Ivz.

LIZA. Viso gero, Džoja.

BILIS. Viso gero.

DŽOJA. Bai.

BILIS. Džoja!

Ji išeina. Liza eina prie jo

LIZA. Kaip jautiesi, brangusis?

BILIS. Puikiai.

LIZA. Kodėl neini namo?

BILIS. Šiaip sau.

LIZA. Atleisk, kad atėjau. Tu nekėlei ragelio.

BILIS. Nekėliau?

LIZA. Aš tau sukliudžiau, ar ne?

BILIS. Ne.

LIZA. Oi, liaukis. Kodėl nenori prisipažinti, kad išdulkinau tą merguželę...

BILIS. Nes man ji visai nerūpi.

LIZA. Aš nuolat teikiu tau progų.

BILIS. O man jų nereikia. Ir liaukis špilkavus.

LIZA. Žinai, per daug nori.

BILIS. Taigi. Matau.

Pauzė

LIZA. Tu per daug reikalauji iš mūsų abiejų. Tai nebūtina ir tave žemina.

BILIS. Teisybė.

LIZA. Aš myliu tave.

BILIS. Samprotauji be priekaištų. Kaip paprastai.

LIZA. Ak tu, niekingas žalty!

BILIS. Kodėl „niekingas“? Todėl, kad tu valdingesnė už mane? (*Pauzė*) Nesi valdingesnė. Tik gudresnė. Tobulesnė, kilnesnė. Ir meilesnė.

LIZA. Aš visuomet sugebėdavau išvengti kaltės. Žinai, tai grynai sodietiškas malonumas. Pridera tiems, kurie neturi nė lašo savimonės ar drąsos.

BILIS. Drąsa — dar ne *viskas*.

LIZA. O kas dar?

BILIS. Yra dar bailumas. Pavyzdžiui.

LIZA. Mudu nesimatėm nuo ketvirtadienio. Kažkaip tikėjausi, kad numaldėm to vakaro skausmą. Bent kalbėdami telefonu.

BILIS. Ir aš tikėjausi. Dabar jau lengviau. Ligi sekančio karto.

LIZA. Aš tave taip myliu. Net nežinau, ką tau pasakyti.

BILIS. Nieko, pasakysi.

LIZA. Kodėl tu manim netiki? Kodėl?

BILIS. Tai nelengva.

LIZA. Žinau.

BILIS. Nelengva kuo nors tikėti: jūs taip greitai išduodat. Sėskis. Aš ten tavęs nematau. Nemėgstu, kai mano klientai sėdi vidury kambario ir šnekasi patys su savimi.

Ji atsisėda. Pauzė

LIZA. Ką darysi?

BILIS. Darysiu?

LIZA. Taip, brangusis... darysi.

BILIS. Nežinau. Tiesą pasakius, negalvojau.

LIZA. Matei Džeinę?

BILIS. Taip.

LIZA. Na, ir ką?

Jis žiūri į ją

Štai kaip. Aišku. Kas dabar bus?

BILIS. Liza!

LIZA. Ką?

BILIS. Mane nuvargino persekiojimai. Tavo sekiojimai ir stebėjimai, tyrinėjimai, vertinimai ir spėliojimai.

LIZA. Labai man to reikia!

BILIS. Reikia ir reikėjo. Bet nebereikės.

LIZA. Ką tu šneki? Nori, kad tave palikčiau —? Tikrai?

BILIS. Juk, tu pati reikalavai vadinamosios atvirumo etikos.

LIZA. Patikėk, šitos etikos aš neprašau. Ji pati pavojingiausia...

Telefono skambutis

BILIS. Alio... Ne, visi išėjo.

LIZA. Nesunku suprasti, kas skambina.

BILIS. Aš jau einu... Sakiau, nieko nebėra... Tik aš... Taip, ji čia... Sumelavau, nes taip reikėjo... Klausyk, dabar visai ne laikas, supranti? Žinai, paskambinsiu tau vėliau.

Pauzė. Liza kiek pašaiplai nusiteikusi, bet tyli.

Jai pernelyg rūpi Bilio nuotaika

Kai aš kartais palieku tave ir grįžtu namo,— aišku, atsargiai, trečią ar ketvirtą valandą ryto, Ana guli patale ir apsimeta mieganti. Po meilės nakties ir grįžimo mašina būnu baisiai pavargęs, o ligi ryto vos pora valandų; aš irgi apsimetu miegą, nes negaliu pradėti šne-

kos. Abu taip ir gulim. Ir jei man pasiseka užmigti artiesiog būnu girtutėlis, ji guli, tyliai rauda ir niekaip neužmiega, o iš ryto mane žadina. Ar žinai, kad nebeprisimenu vieno mažo dalykėlio — kaip ji atrodo: nebeprisimenu nuo šio ryto, po to skandalo dėl savaitgalio. Kai tu per Kalėdas buvai išvažiavus, skaičiau „Parmos vienuolyną“. Sakei, kad man patiks. Tai aš ir pradėjau. Skaičiau dešimt dienų ir kažkur apie vidurį lioviausi. Ir negaliu pasakyti, net apie ką ten rašoma. Nieko nesuprantu. Kadaisė buvau šaunus darbininkas — turėjau, kaip sakoma, instinktą ir gerą galvą. Gerą galvą! Nė bylos nepajėgiu perskaityti. Viską patikiu Hadsonui, bet jis išėjo, o Džounzui, jei jis ir *liks*, aš nė kupranugario mėšlo nepatikėsiu.

LIZA. Bili. Ką darysim?

BILIS. Išvažiukim. Gerai?

LIZA. O kur?

BILIS. Kur nors toli, kuo toliau nuo čia. Šičia man nebėra kas veikti.

LIZA (*su šypsena*). Tu, man rodos, prastas keliautojas.

BILIS. Kaip tai?

LIZA. Na, juk tu nelabai mėgsti keliauti, tiesa? (*Pauzė*) Juk nelabai?

BILIS. Po šimts, aš keliavau, porą pastarųjų metų keliavau visokių klientų reikalais, šiaip ar taip, sukuria tūkstančius mylių...

LIZA. Taip, skraidei į Niujorką, Amsterdamą ir Ženevą. Bet vis su reikalais — na, tarsi autobusu.

BILIS. O ko tu norėtum? Kaip man įsakytum keliauti? Kaip Ledi Estera Stenhoup* ant kupranugario su pilnu portfeliu dokumentų?

* Estera Stenhoup — politinio veikėjo Pito Jaunesniojo dukterėčia, garsėjusi savo ekscentriškumu.

LIZA. Aš tiesiog nelaikau tavo skraidymų biznio reikalais kelionėmis...

BILIS. Na, kelionės...

LIZA. Tu tiesiog tam tikru tikslu pervažiuoji iš vienos vietos į kitą.

BILIS (*pyktelėjęs*). Na, o tu ką laikai kelione?

LIZA. Na, pavyzdžiui, pavyzdžiui, kruizą po Graikijos salas.

BILIS. Aha. Su visa gauja landžių pasipūtusių snobų, kurie tik ir taiko prie svetimos žmonos ar šiaip kokios šliundros.

LIZA. Kur tu benuvažiuotum, visur būni baisiai nelaimingas ir nori grįžti.

BILIS. A?

LIZA. Na, pas savo klientus. Ar šiaip. Eidama čionai, visą laiką galvojau...

BILIS. Apie ką?

LIZA. Galvojau: tau, tur būt, būtų geriau, jei savaitgalį nevažiuočiau su tavimi.

Tyla. Jis žiūri į ją

Man tiesiog pasirodė... tarsi... kad tu... nori pabūti vienas.

Pauzė

BILIS. Nuo pat tos akimirkos, kai tu įėjai, vis laukiau, kad tai pasakysi.

LIZA. Gaila, kad taip lengva atspėti mano mintis. Bet, kai gerai pažįsti ir myli žmogų, taip dažnai būna.

BILIS. Aš myliu. Aš tikrai myliu.

LIZA. Iš visų jėgų stengiausi būti sąžininga. Ir viskas veltui...

BILIS. Tai kodėl gi negauni jokio atpildo?

LIZA. Man nesvarbu, koks tu ir ką tu darai...

BILIS. Ir kas aš esu.

LIZA. Negaliu be tavęs.

BILIS. Prašom ne taip iškilmingai.

LIZA. Tu dediesi nesveikas ar nieko nesuprantas, kad išvengtum priekaištų. Menkini ir žemini save, kad tave paliktų ramybėje.

BILIS. Gal ir taip, bet juk tu žinai,— kad tau su manim kažkaip, kažkaip gera, jauku ir smagu, nes aš tave myliu. Myliu tave ne dėl ano malonumo. Jo visur pilna.

Ji paliečia jo petį ir pabučiuoja viršugalvį. Jis nepakelia akių

LIZA. Paskambink man, jei norėsi.

BILIS. Bet juk tavęs nebus.

Ji neatsako

Juk žinai, kad aš tave myliu?

LIZA. Taip.

BILIS. Ir aš niekad neužmiršiu tavo veido, ir visko, visko. Tai neįmanoma užmiršti, žinoma, tai neturi reikšmės, bet aš esu tikras, kad tave mylėjau labiausiai.

LIZA. Labiau, negu Džeinę?

BILIS. Taip.

LIZA. Sudiev.

Ji išeina. Bilis praryja tabletę ir užgeria stikline vandens. Surenka telefono numerį

Ana? Ana, kiek dabar laiko? Tamsu, nematau... Manai, turiu eiti namo?.. Man rodos, tai būtų kvaila, tiesa?.. Neverk, brangioji, neverk... Aš, aš manau, kad bus geriau, jei mudu nesimatysim... nesimatysim... taip... nesimatysim. Nereikia, būk gera, nereikia... Aš padėsiu ragelį... Tur būt, liksiu čia... Na, Advokatų Draugija ar kas nors, kada nors... Tur būt, tiesiog liksiu čia... Sudiev.

Padedą ragelį, atsisėda ir laukia

U ž d a n g a